

מאמר מערכת מאפלה לאוצר גודל

כִּי הַנָּה חָשַׁךְ יַכְסֵּה אֶרֶץ וּרְפֵלָּה
לְאֹוּמִים וּעֲלֵיךְ יָזַרְחֵה וּכְבוֹדוּ עַלְיךְ
יַרְאָה. יְשֻׁעָה ס,ב.

בתקופה קשה זו לעם ישראל מבית ומחוץ, נשאלת השאלה מכיוון שעולמו של הקב"ה הוא, מודיע זה נראה כי מניה הוא לרע ולחולניות להשתלט על עולמו, הרי אין עוד מלבדו, ולא לזה בראש את העולם. [ואין זו שאלה של "מדוע דרך רשיים צלחח", כי זו שאלה פרטית, ובימינו גם השלטון הכללי החשוך הוא גם אם לא היה כל כלו דרך רשיים]. הלא דבר הוא. תשובה לזה כבר נמצאת בדברי חז"ל, והטייב לבארה רבינו הרמאנ"ל בספר דעת ותובנות [מכמה מקומות, ובעיקר סי' מ מה וקסו ועוד]. ותוכן דבריו בלשונו, הוא:

כִּי֤ שָׁחַלְתִּי בְּיָדֵי שְׁמִים֙ חֹזֶקֶת שְׁמִים֙ (ברכות לג,ב), לְכָן אֵין הַקָּבָ"ה רֹצֶחֶת
לעכבר כלום בידי האדם אם רוצחים לקלקל מעשיהם. ומזה נולד כל הקלקולים
הגדולים אשר היו בעולם מיום ברוא אליהם אדם וכו'. והחסרונו לא נולד אלא
מהסתור פניו של האדון ב"ה, שלא רצתה להairo פניו על נבראיו מתחילה מיד,
שיהיו שלמים בתחילה, אלא אדרבא הסתיר פניו מהם והשאירם חסרים וכו',
והסתורו הוא מקור כל רע.

וְמֵה שָׁעַתָּה בַּעֲבוּר רֹוב הַסְּטוּרִים פְּנֵיכֶם נִפְסְדוּ הַדִּיעּוֹת וְנִתְקַלְּלוּ הַמְעַשִּׁים, וּמְזָה
נִמְשָׁךְ גַּם בְּבִרְיוֹת עַצְמָם הַקְּלָקָל, וְכֹל שָׁאֵר הַדִּבְרִים הַרְעִים שֶׁשְׁפָרוּ לְנוּ חֹזֶל
אֲשֶׁר רֹואִים אֲנָחָנוּ בְּעִינֵינוּ הָרָקֶת וְהַנָּהָתָה וּבָוָהוּ, וּכֹו' שֶׁכֹּל זֶה הוּא תְּגִבּוֹרָת
הָרָע הַגָּדוֹל, הַנָּהָתָה כַּאֲשֶׁר יָגַלְתִּי כְּבָוד הַיְשִׁירָה, וְכֹל
הַמְעַשִּׁים יִהְיּוּ מַתּוֹקְנִים כִּמְרָאֵשׁ.

כִּי אֵין הַתְּכִלִּת בַּהֲסֻטָּר, כִּי لֹא יָבֹد עַולְמוֹ, אֶלָּא אֲדָרְבָּא תְּכִלִּתוֹ לְהִגְלֹות
אַחֲרָכֶךָ, וְלְהַעֲבִיר כָּל הָרָעָה שָׁנוֹלְדָה מִן הַהֲסֻטָּר הַזֶּה וּכֹו'. וְכֹל שָׁהָקְשָׁה הָרָע
אֶת סְבָלוֹ עַל הַבְּرִיוֹת, כֶּךְ יוֹתֵר יָגַלְתִּי כָּחֶם יְחֻדוֹ יְתַבְּרַךְ וּמִשְׁלַתּוֹ הַעֲצּוֹמָה אֲשֶׁר
הוּא כָּל יְכוֹל, וּמִתּוֹךְ עַומְקַ הַצְּרוּתָה הַרְבָּתָה וְהַרְעָוָתָה יִצְמַחְיָה בְּכֹחַ הַגָּדוֹל
וְדָאי. וְהָאוֹר נִיכַר מִתּוֹךְ הַחֹושֵׁךְ. כִּי פָתָאָם יָבֹא הַאֱדוֹן אֶל בַּיְתָוֹן.

וא"כ התשובה אחת היא, סיבת החושך הוא: כי האור ניכר מתווך החושך. וא"כ
כל שייהי החושך גדול יותר, כך האור שיבוא אחריו בב"א, יהיה ניכר וגדול יותר. כך
שאם נראה כי על הון קצר ע"ה נכוון לומר לא ידעו ולא יבינו בחשכה יתהלךו, "ומותר

האדם מן הבהמה אין" אכתיה שבך הוא לדידתו, [כמ"ש בחובת הלבבות שאדם רשאי גרווע מבהמה, כי היא יש בה הנאה בחיה מעבודתה בשדה, ובמוחתה מבשרה ועורה וכו'. והרשע אין בות תועלת, בחיוו מרשייע ומכויע לשמיים ולבריות, ובמוחתו מסריה יותר מנבללה]. כל החושך הזה הוא לתכילת אחת, שעלייך יזרח ה'.

והנה לאור קריאות כל גדולי הדור שליט"א, אשר חכם עדיף מנביא, כל שכן שככל החכמים כאחד אומרים כי הצר המשתולל, אך שבטו של הקב"ה הוא [ולא בעיה של מדניות או צבא חלש או אריה"ב וכו'], וקוראים לכ"ו להתחזק ולהזק לימוד התורה ודקוק במצוות ותיקון המדות [והם דברי חז"ל בסנהדרין מה,ב: "מה יעשה אדם וינצל מהבלו של משיח? יעסוק בתורה וגמרות חסדים"]. א"כ עליינו לזכור כי אין התכילת יציאה מהחשוך בלבד, כי לא יתכן שההתועלת מהכמה היא רק במקרה שתעצר המכחה ותו לא. א"כ לא כך יהיה. וא"כ בודאי הגמור החושך הגדול, אשר מחוץ תשכל חרב וכו', הוא גם סימן כי עתה ועכשו הזמן מסוגל, ובידינו הדבר, להרבות ולהביא את אור התורה לכל מקום, כי כך הוא דרכם של בני ישראל קדושים, לא לאחוזה ביאוש ופחד (אשר כלו שאו ודרכי היצר), אלא להתעורר בכל ובפרט, ולראות מה התכילת ורצון הי"ת בכל דבר.

ויהי"ר שיקום בנו "וראיתי את הדם ופסחתי עליכם" (תרגום אונקלוס: ואחوص עליכם. וכ"ה במקילתא בא פר' ז'. ולד' ר"י שם "אין פסחה אלא חיים". ועפ"ש). השתה הכא, בניסן נגאלו ובניסן עתידים להיגאל גאולה שלמה, חזה ציון קריית מועדינו נוה שאנן, ומלאה הארץ דעתה את ה' כמים לים מכסים. Amen.

גלוון 41 עופק:

- א. מידע הלכתין. סדר ביעור יין בערב פסח הבעל"ט. מי"ר המכון הרב שנייאור ז. ריווח שליט"א.
- ב. מדור גני הארץ ישראל. متى מאורסת אוכלת בתרומה. ונאמנות חדש על תרומ' בשבת ויו"ט. מהגאון רבי שלום מזרחי ז"ל מתוך ש"ת דברי שלום י"ד ב"ג.
- ג. לקט הלכות ומנהגי פסח מפי ספרים ומפי סופרים. ממ"ר הגרש"מ עמאר שליט"א.
- ד. כיסוח דשא ברובות בשבייעת. הרב ראוון אוחנהן שליט"א.
- ה. הכוسة חיטים וشعורים לעניין חיוב חומש וברכה. העורך.
- ו. סקירה נוספת על מצב הפטירות מהוורו. י"ר המכון רשי"ז ריווח שליט"א.
- ז. מדור תשובות. הערכה מהגאון ר"מ מאוזו שליט"א.

**ביברא דאוריתא
ובברכת פמח כשר
וישנה**

מידע הלכתי

דין בייעור היין בערב חג הפסח

[דין בייעור ביתר פירות והסביר ראה "שביתת השדה" להרש"ז רוח פ"ז]

א. פירות שביעית אין אוכלים מהם אלא כל זמן שאותו המין מצוי בשדה, שנאמר: "ולבהתך ולהיה אשר באוצרך תהיה כל תבואה לך לאכול" - כל זמן שהיה אוכלת ממין זה מן השדה, אתה אוכל ממנו שבביתך. ככל להיה מן השדה, חייב לבער אותו המין מן הבית. וזה הוא בייעור של פירות שביעית. וחובת בייעור פירות שביעית נהוג מדין תורה, ויש אומרים שאין דין זה אלא מדרבן.

ב. במהות אופן הבייעור נחלקו הראשונים, דעת הרמב"ם, שכאשר מגיע זמן הבייעור מחלק את הפירות כשייעור של מזון ג' סעודות לכל אחד ואחד, ומה שנותר אסור באכילה, וצריך לבערו מן העולם על ידי שירוף את הפירות, או משילך לים המלח או בכל דרך איבוד אחר. דעת הראב"ד, שבזמן שכלה מן השדה בתחום העיר, מכניס את הפירות לאוצר בית דין והם מחלקים לכל אחד מזון ג' סעודות, ואם אין אוצר מוציאה לשוק ומפקירן יוכל לחזור ולזכות בפירות, וכשכללה מן השדות שבכל הארץ, מבערם לגמרי על ידי שריפה וכיו"ב. ודעת הרמב"ג, שלא מצאנו שם חובה לשירוף פירות שביעית, אלא מוציאה את הפירות מרשותו ומפקירם לכל, ואף המפקיר יכול לחזור ולזכות בהם. ולהלכה: המנהג בארץ ישראל מזה דורות כדעת הרמב"ג וסיעתו, שהבייעור הוא ההפקר לכל. ויש שהוסיפו שאסור להחמיר כדיות האומרות לעבר מן העולם, כיון שmpsיד פירות שביעית. וכן דעת מרכז הראש"ל שליט"א, להלכה ולמעשה.

ג. בהגיע זמן הבייעור, מוציאה את הפירות ומניחם על פתח ביתו, ואומר: "אהינו בית ישראל, כל מי שצורך ליטול יבו ויטול". ולאחר שהפקיר לכל, יכול לחזור ולזכות בפירות ולהכנסם לתוך ביתו, ואוכל והולך עד שיכלו. ואם מוציאה את הפירות לרשות הרבנים, יש אומרים שאינו צריך להפקיר בפניו שלשה אנשים, ורק כשמפקרים בתוך ביתו צריך להפקיר בפני שלשה. ו"א שאף המפקיר ברשות הרבנים יפקירם בפני שלשה אנשים. ולכתהילה ראוי להוציא הפירות לרשות הרבנים ולהפקיר בפניו שלשה, ובשעת הצורך כמו שאי אפשרותו

להוציא לרשوت הרבנים, יכול אף לכתהילה להפקיד בתוך ביתו בפני שלשה. ובשעת הדחק יכול לסוך על הדיעות שモותר להפקיד ברשות הרבנים, אף שלא בפני שלשה אנשים.

ד. שלושת האנשים שהוא מפקיר בפניהם, יכולים להיות אף אוחביו שיודע שהם לא ירצו ההפקיד. והטעם שהצריכו להפקיד בפני שלשה כדי שיהיה אחד זוכה ושנים מעדים, וכן השניים שמעדים צריכים להיות גדולים ואינם קרובי משפחה הפסולים לעדות, והאחד שזוכה, יכול להיות אף אם הוא קרוב משפחה, ואף אם הוא קטן - שהגיא לגיל שיכל לזכות וכמוהו בהערה - כל שאינם סמכים על שולחנו, אך אם הקרוב או הקטן סמכים על שולחנו, אינו יכול להיות אחד מהשלשה.

ה. אין אדם יכול להפקיד נכס חבירו ואפיו בשליחותו. וכן אם בעל הפירות אינו נמצא בקרבת הפירות בזמן הביעור, יבקש מבני ביתו שיוציאו הפירות לרשות הרבנים, ויפkir הפירות במקום שהוא נמצא, ויזהר בני ביתו ויזכו בהם ויכנסו לבית.

ו. מי שבזמן הביעור אין בידו אלא מזון ג' סעודות [למאכל בהמתו], אינו חייב לבעם, אלא יאכלם והוא ביעורם, וכן מי שלא נותר בידו אין אלא כמוות המספיקה לו ולבני ביתו לקיום מצות ד' כוסות בלבד הסדר, אינו חייב לבעם. אולם אין להשאות פירות אלו אחר זמן הביעור, ויסיים אכילתם קודם תום הזמן, ואם הותירם נאסרו באכילה. ויש אמרים שיכל לאכול פירות אלו בכל זמן, והעיקר להלכה כדי רاشונה, וכן אם יודע שישאר מאותם פירות, יפיקרים כדין וישוב ויזכה בהם, וזאת יכול לאוכלם בכל זמן.

ז. שיעור ג' סעודות, היינו לכל אחד ואחד מבני הבית, ומשערם בכל פרי את הכמות הרגילה לאכול בכל סעודה, ואין הכוונה שאת כל הסעודה יעשה מפירות אלו. וכן אם זמן הביעור הוא בכמה מינימ באתו יום ישער כנ"ל.

ח. לאחר שהוציא והפקיד כדין בזמן הביעור, יכול לזכות בחזרה בכל הכמות אף יותר מג' סעודות, ואוכלים בקדושת שביעית, ללא הגבלת זמן.

ט. עבר זמן הביעור ולא בעיר, נאסרו הפירות באכילה, ויש אמרים שנאסרו גם בהוא. ונאסרים הפירות לכל אדם, ויש אמרים שלא נאסרו אלא לבעלים. ומכל מקום כל זה אם לא

בערים בمزيد, אך אם שג ולא ידע שכבר הגיע זמן הביעור וכ"ו אם נאנס, העיקר להלכה שלא נאסרו הפירות, ומיד כשנוצר יפקרים, יוכל לחזור ולזכות בהם ולאוכלם עד שיכלו.

י. אם היו פירות ישראל הקדושים בקדושת שביעית ברשות הגוי בזמן הביעור, והישראל ללחם ממנו לאחר הביעור, לא נאסרו הפירות, שכן הגוי מצווה לבערם, אולם בשעת הלקיחה מהגוי, על ישראל לבערם מיד, והוא רשי לזכות בהם ולאכלם.

יא. אם היו הפירות ברשות אוצרא בה"ד בזמן הביעור, אין בית הדין צריך לבערם, וכמו"כ הוליך מהם לאחר הביעור אין צורך צרך לבער, אולם אםלקח מהאוצר לפני זמן הביעור והגעה זמן הביעור, העיקר להלכה שהחיב לבער את הפירות בהגעה זמן הביעור.

יב. כל שאין בו קדושת שביעית אין בו חובת ביעור, ולכן הגדל בקרקע של גוי - שאין בו קדושת שביעית - אין בו חובת ביעור. ובפירות הקדושים בקדושת שביעית, עבר ועשה מהם דבר האסור [כגון שסחט או הפסיד באיסור], יש בהם חובת ביעור.

יג. הכבש או המבשל פירות שביעית, עם פירות או שאר מוצריים שאינם קדושים בקדושת שביעית [כגון הנוטן יין לתוך עוגה או שאר תבשיל], ונתנו פירות שביעית טעם בשאר המוצריים, בהגעה זמן הביעור של אותן פירות שביעית, חייב לבער את כל התערובת, גם מה שאינו קדוש בקדושת שביעית ואף אם הוציא את מה שקדוש בקדושת שביעית קודם זמן הביעור, חייב לבער את שאר התערובת.

יד. פירות שביעית שנתערבו במינם [כגון בפירות נカリ או חו"ל שאינם קדושים בקדושת שביעית], כל התערובת קדושה בקדושת שביעית וחיבם לבער את כל התערובת. [ואם נתערבו שלא במינם, חיבם ביעור רק אם נתנו טעם וכמבוואר לעיל].

טו. טעם הבלוע שאין בו ממש וכגון הבלוע בכלים, אין עליו חובת ביעור. ולכן אין צורך להגעיל כלים שקיבלו טעם מפירות שביעית.

טז. פירות שביעית ממינים שונים, שכבשים בכל אחד, בהגיא זמן הביעור של כל מין, יבערו. ואם פתח את הכלי קודם זמן הביעור של כל המינים, והתחיל לאכול מהכל, הרי הכל כמבוער, [ועיל בספר שביתת השדה פ"ד בהערה על סעיף כב].

יז. בקביעת זמן הביעור חילקו חז"ל את ארץ ישראל לשלש ארצות, יהודה, עבר הירדן וארץ הגליל. ואמנם בזמן זהה כל ארץ ישראל נחשבת לאחת, ובפרט שכיוום התוצורת החקלאית מועברת מקום למקום.

יח. פירות שביעית שייצאו לחו"ל באיסור, אין צורך להחזירם לארץ כדי לבעם, אלא מבעם במקומם. זמן ביעורם הוא לפי הזמן בארץ ישראל.

יט. פירות שספק אם הגיא זמן ביעורם, יש לבעם בתחילת זמן הספק, ולא יזכה בהם, עד אחר שתתברר לו שוuai הגיא זמן הביעור, ואמנם לאחר שהפкар כדין בתחלת הזמן, יכול להכנס את הפירות בחזרה לבתו תורה הפקר ומtower כוונה ברורה שלא לזכות בהם, עד שתיתמו ימי הספק.

כ. במיניהם מסוימים כתבו לנו חז"ל את זמן ביעורם, והם: תנאים בחנוכה. תמרים בפורים. ענבים ויין בפסח. זיתים ושמן בשבעות. וכן המנהג למעשה גם בזמנינו, לקיים דין ביעור בערב החגים והמועדים הנזכרים, ולשוב ולזכות זהה בו ביום. ובשאר המינים שלא ביארו לנו חז"ל זמן ביעורם, אם יודע בבירור הזמן שהם כלים יבערם בו ביום, ואם לא ידוע הזמן, יבערם בתחלת ימי הספק, ולא יזכה בהם עד שתתברר שהגיא ודאי זמן הביעור וכמבוואר לעיל.

**ברכת
פסח כשר ושמחה
הרבה שנייאור ז. רוחה**

מדור גנזי ארץ ישראל

הגאון רבי שלום מזרחי זלה"ה
חבר ב"ד הגדול מחבר שו"ת דברי שלום

מאורסת שאביה או שלוחיו הבעל מלאים אותה לנישואין האם אוכלת בתרומה

כתב הרמב"ם (בפ"ו מהל' תרומות ה"ג), ישראלית שנשאת לכהן אפיקלו קטנה בת ג' שנים ויום אחד תאכל בתרומה וחזה ושוק, ודין תורה שתאכל משנתארסה שהרי היא קניינו, אבל אסרו חכמים שתאכל עד שתיכנס לחופה גזירה שמא תאכל תרומה לאביה ולאחיה כשהיא אrosis בבית אביה. עכ"ל. נראה שהר"מ היה גורס שמא ימזגו לה כוס בבית אביה ותשקנו לאביה ולאחיה, שלא כגרסה בגמרה כתובות (נז,ב) דgres ותשקנו לאחיה ולאחותה. ע"ש. וכן גריס השאלות בשאלתא ק"ח.

וראיתי בתוס' ר"ד (קידושין דף יא,א) שכtab וז"ל, ניל דלא גרסין והלך, שאם היל האב עם שלוחי הבעל הרי בא ברשות האב ולא אכללה, דaicא למייחש בין לסמפון בין לדעולא, ואיכא למימר כיוון דאחיה ואחותה אין עמה לייכא למייחש לדעולא, ושמא תשקה לאביה אין לחוש מפני שהוא בן דעת. עכ"ל. ולפי מ"ש הר"מ שמא תאכל תרומה לאביה ולאחיה א"כ הר"מ לא גריס והלך האב עם שלוחי הבעל, דהא אכתاي ايיכא למייחש לדעולא.

ונראה דלהתוס' ר"ד עיקר החשש לגבי אחיה ואחותה הקטנים שאינם בני דעת, אבל לגבי אביה שהוא בן דעת לייכא למייחש שמא תשקנו תרומה כיוון שהוא בן דעת, ויודע דאסור הוא באכילת תרומה. ונראה לכוארה דלפ"ז אם אין לה אחים ואחות, או שיש לה והם גדולים ובני דעת, דליך למייחש שמא תשקם תרומה מותרת היא באכילת תרומה, כמו בהילך האב עם שלוחי הבעל דאוכלת בתרומה לעולא. אבל נראה יותר לומר שלא פלוג רבנן בזה, וגוזרו לאוסורה אכילת תרומה כל זמן שהיא בבית אביה, ודוקא בהילך האב דליך הר' חששא דאחיה ואחותה, דהתם לא שכחיה להיות נמצאים עמהם, לא גזו בה רבנן, משא"כ כשהיא בבית אביה דaicא חששא דאחיה ואחותה הנמצאים עמה בבית אביה, גزو בה בכל גוונא אפיקלו כשהיא לה אחים ואחות או שיש לה והם גדולים, אותו היכא דיש לה אחים ואחות קטנים דלאו בני דעתה נינהו. (וכע"ז כתב הרמ"א ביר"ד (ס"י קי"ב) בשם תשובה רשב"א שאפיקלו במקומות דליך אסור משום דל"פ רבנן. וע' בה"ט סק"א).

ב.ועיין מאירי (קידושין דף ה,א) שכtab אבל חכמים גזו שלא תאכל עד שתיכנס לחופה שמא ימזגו לה כוס בבית חמיה ותשקה לאחיה ואחותה הקטנים הבאים עמה. עכ"ל. וכל"כ בדף י' ע"ב, וז"ל, מעתה הגיע זמן ולא נישאו ומסרה האב לשולוחי הבעל

או הילך האב עמה עם שלוחי הבעל אוכלת שחררי אין אחיה עמה ואם משום אביה או ודי גדור הוא ונזהר בכך. עכ"ל. והוא בדברי התוס' ר"ד ודלא כהרבמ"ס ז"ל.

וain לומר מדנקט המאיiri שתשקה לאחיה ואחיויתה הקטנים, שאם יש לה אחים ואחיות גדולים שאוכלת בתרומה, דיש לומר דל"פ רבן כל שיש לה אחים ואחיות, והמאיiri מפרש טעם עיקר הגזירה שהוא משום אחיה ואחיויתה הקטנים וכשגורו לא חילקו חכמים בגזירותם, אלא שאפשר לצד דהיכא שאין לה אחים ואחיות כלל גזרו בכה"ג אטו היכא שיש לה אחים ואחיות קטנים. וצ"ע. ולפ"ד הריטב"א שהובא לטעם פשיטא דגס באחים גדולים גזרו שמא יטול בעצמו בשוגג, אבל אכן יש לצד בהיכא שאין לה אחים כלל אם גזרו או לאו.

وعין בתוס' ר"ד (כתובות נז,ב) שכטב וז"ל, גזירה שמא ימזגו לה כוס בבית חמיה ותשקה לאחיה ולאחיויתה. ע"ש. והוא גרסת המאיiri ז"ל. ומיהו רשי"זיל כתוב בבית אביה גרשין ע"ש, וכ"כ הריטב"א (בכתובות נ"ז) וז"ל, ה"ג, וכן גרסת רשי"זיל שמא ימזגו לה כוס בבית אביה, ול"ג בבית חמיה. דאיתיב בבית קיימה, ותשקה לאחיה ואחיויתה, פ"י לא שתשקה מזיד אלא שתשקה בשוגג או שייטלו הם בעצם בשוגג איידי דרגלי בה ונקטין השקאה מפני שהשתיה קללה לעשות בשוגג יותר מאכילה. עכ"ל. ע"ש. ונראה שלදעת תוס' ר"ד לא חיישין שמא יטלו הם בעצם אלא החשש שמא תשקה היא בשוגג. ואין לחוש שם ישותו ממנה בשוגגה, וכיון שכן דוקא גבי אחיה ואחיויתה הקטנים הוא דאייכא למיגור כיוון שאין בני דעה להזהר, משא"כ אביה שהוא בן דעת ליכא למיחש שישתה מידה, אבל אם נאמר שמודה הריב"ד לחחש זה שמא יטלו בעצמן בשוגג, א"כ הו"ל למיחש גם גבי אביה דילמא משתלי וشكיל ושתי ואע"ג שהוא בן דעת, והשתא אמרין דליך למיחש שמא יטלו בעצמן, אלא החשש הוא שמא תשכח ותمزוג להם בשוגגה, ניחא שלגביה אביה שהוא בן דעת אין לחוש לזה שוגם הוא ישתה ממנה בשוגג, משום בלבד שוגג חיישין, ולתרי שוגות לא חיישין, כן נ"ל לומר אליבא דתוס' ר"ד ז"ל.

وعין בחידושי הראה (כתובות נ"ז ע"ב) שכטב אבל לקיט ישראל בכחן למי ניחוש לה דليسפיליה בעה"ב ליכא למיחש דכהן מזהר זהיר בתרומה, לקיט נמי לא עבד דנסיב מבעה"ב אי איהו לא יהיבליה, ולעיל נמי אמרין שמא תשקה אפשר דלאו דוקא אלא שמא יטלו הן מעצמן ממנה כוס, א"נ אפשר דשניא בת ישראל שאינה בקיאה בתרומה. עכ"ל.

وعין בתוס' כתובות (מ"ח ע"ב) ד"ה רב אשי בסופו, שכטבו וז"ל, ועוד אומר ר"י דמצינו לפרש דאייכא למ"ד סימפון ליכא, דבמסר ל"ח לסימפון, ולמ"ד שמא ימזגו אייכא דחיישין שמא תשקה לשלויחי הבעל. ע"ש. וכ"כ בתוס' הר"ש משנץ וז"ל, ועוד אומר דמצינן לממר لكمן דאמר אייכא בינייהו מסר למ"ד משום סימפון ליכא דבמסר לא חיישין לסימפון ולמ"ד שמא ימזגו אייכא דחיישין שמא תשקה לשלויחין עפ"י שאין לא אחיה ולא אחויתה, ורש"י לא פ"י כן התם ע"ש.

ונמצא דתוס' והרש"א משנץ לא ס"ל כד' התוס' ר"ד והמאיiri שדוקא באחיה ואחיויתה הקטנים הוא דאייכא למיחש משום שאין בני דעת, דהא ר"י ס"ל דאייכא

למייחש שהוא תשקה לשלווחי הבעל וא"כ מכ"ש דאייכא למייחש שהוא תשקה לאחיה ואחיזותיה אפילו שהם גדולים ובני דעת וה"ה לאביה נמי אייכא למייחש עופ"י שהוא גדול ובן דעת. (ועיין מ"ש בשורת אבני מילואים סי' טז דף י"ט, ובהפלאה בסופו דף נה: הערכה מבן המחבר).

היווצה מכל מה שהבנו לעיל שיש פלוגתא אם אייכא למייחש שתaska לאחיה ואחיזותיה או לאביה או לאו, וכיון שהוא חשש מדרבן בעלמא, נקטיןן לכולא. אלא שיש קצת תימה ע"ד המאיiri ז"ל שלא הביא שיטת הרמב"ם ז"ל וכORB בפשיותה כהתוס' ר"ד ז"ל.

וא"כ בהליך האב עם שלוחי הבעל אי מותרת לאכול תרומה דליקא גבה אחיה ואחיזותיה אלא אביה שהוא גדול ובן דעת, לדעת הרמב"ם והתוס' אייכא למייחש ולדעת התוס' ר"ד והמאיiri LICAA למייחש כיון שהוא גדול ובן דעת, וכן בהיכא דליקא גבה לא אחיה ואחיזותיה או אביה אלא שלוחי הבעל לפי"ד התוס' בשם ר"י והרשב"א משנץ חיישנן שהוא תשקה לשלווחין ולפ"יד שאור המפרשים נראה דס"ל דליקא למייחש להכי רק גבי אביה ואחיה ואחיזותיה דגיסי אהדיי ואיךא למייחש שהוא תשקה תרומה, אבל בשלוחי הבעל דלא גיסי גבה לייכא למייחש. ומדברי רשי"ז ז"ל שפי" להדייא דחיישנן לסמן וליכא למייחש שהוא תשקה כיון דליתנהו גבה מבואר דס"ל דליקא למייחש שהוא תשקה לשלווחי הבעל וכמ"ש הרשב"א שרש"י לא פירש כן הטעם, ואם שלוחי הבעל כהנים הם לכ"ע אוכלת בתרומה דכינוי דכהנים נינהו אם תשקה אותן תרומה לית לנו בה כיון דכהנים הן, ואם הם טמאים לייכא למייחש שהוא תשקה דכהנים מזהר זהיר בתרומה. ואם הם טמאים לא ישתו ממנה כס תרומה.

עכ"פ נראה דנקטיןן לכולא כיון דכל חשש זה הוא מדרבן וכיון דאייכא פלוגתא הו"ל ספ"ר ולכולא כן נ"ל בפשיותו.

נקטיןן לדינא:

אם לאחר האירוסין הלך האב עם שלוחי הבעל ללוויטה לנישואין, מותרת לאכול בתרומה, וכן אם רק שלוחי הבעל מלאוים אותה בלי אחיה ואחיזותיה מותרת באכילת תרומה.

חשוד על המעשרות האם נאמן בשבת ויז"ט

כתב הרמב"ם (פי"ב מהל' מעשר ה"א) הוליך פירות ממי שאינו נאמן על המעשרות ושכח לעשרן ונכנסה שבת או י"ט שאיןו יכול לעשר הרי זה שואלו, ואם אמר לו מעושרין הן אוכל על פי שבת, וכן אם אמר לו אחד שאיןו נאמן מעושרין הן אוכל על פי באותה שבת, ואפילו היו לו פירות אחרות מתוקניין מאותו המין, מפני שאימת שבת על עמי הארץ ואיינו עובר בה עבירה.

א. עיין בתוס' רעכ"א (בדמאי פ"ד מ"א אות לג) שכתב בפשותו נראה דרך קולא דשאילה בשבת הקילו רק בע"ה, אבל לא בחשוד ממש על המעשרות. ועיין בפני יהושע בחידושים כתובות (דף כד), שם תמצא דעתו דאף בחשוד סמכין אהך קולא.

ע"י". עכל. וככ' הרמ"ז כהפנ"י, שאיפלו החשוד ממש שיודעים שאינו מעשר אפ"ה נאמן. ע"ש. ובתוס' אנשי שם כתוב בשם השוoshנים לדוד דלפי הנראה כל אלו הדברים שהקלו בדמיי הוא דוקא בסתם ע"ה, אבל בחשוד אין זה דמיי אלא ודאי, ומה לי שבת ומה לי חול. וכן נראה מדברי הרמב"ם שבפ"ב מהל' מעשר פסק למתניתין כצורתה ואח"כ באותו פרק דין ט"ז, כתוב אין כל הדברים הללו אמרורים אלא בע"ה שאיןו לא חשוד ולא נאמן כו'. ע"ש. וע' בפ"י הרמ"ז שכותב מי שאיןו נאמן, פירוש לא מביעיא בסתם ע"ה דנאמן בשבת, דאייכא תורת ליטיבותא, חדא דרוב ע"ה מעשרים, ותו דאיימת שבת עליו, אלא איפילו החשוד ממש שיודעים שאיןו מעשר אפ"ה נאמן. ע"ש.

ונראה לדקדק כן ממ"ש הר"מ בה"א מפני שאימת שבת על עמי הארץ ואיינו עובר בה עיריה. משמע דמיiri בסתם ע"ה ולא בחשוד. וכן משמע מה שכתב הר"מ בהלכה ד' שם שאימת שבת על עמי הארץ כך אימת דימוע עליהם ואין חשודין להאכיל את המdomע. ע"ש. וככ' הסמ"ג (עשין קלה) ומפרש בירושלמי מפני שאימת שבת הקובעת למעשר על ע"ה שאיןו עובר עיריה זו. ע"ש. הרי מוכח מדברי הסמ"ג דמיiri בסתם ע"ה ולא בחשוד. ושוב כתוב הסמ"ג (שם) ואומר בירושלמי בשם שאימת שבת על ע"ה כך אימת דימוע עליהם ואין חשודין להאכיל את המdomע ע"ש.

�וד נ"ל להוכחה מד' הירושלמי (פ"ד דדמיי ה"א) דאמר חביריא בשם ר"י מפני כבוד שבת התירו, אם מפני כבוד שבת למה לי שואלו וכו'. ואי נימה דמיiri אף בחשוד כד' הרמ"ז והפנ"י, מי פריך למה לי שואלו בסתם, דמשמע דקשיא ליה איפילו בחשוד למה לי שואלו, וזה בודאי ל"ק, וכי משום כבוד שבת נתיר לו לאכילה שאיןו מעשר, והול' בחשוד ניחא דשואלו ואוכל על פיו, אבל בע"ה למה לי שואלו. אבל אם נאמר שלא מيري אלא בסתם ע"ה ולא בחשוד ניחא דברי הירושלמי, דפרק בסתם אם מפני כבוד שבת למה לי שואלו, איפילו ללא שאלה נמי מפני כבוד שבת סמכין ארובה דעתה מעשרין הן, וא"כ מינה נשמע דגם לרוב ביבי בשם ר"ח דמפresh טעםא משום דאיימת שבת עליו והוא אומר אמרת, לא מيري אלא בסתם ע"ה ולא בחשוד, דעת כאן לא פליגי אלא בטעמא דAMILTA, אבל בפירושא דמתניתין ל"פ, ולכ"ע לא מيري מתניתין אלא בסתם ע"ה. ועוד קשיא כמו שכ' התוס' אנשי שם בשם הרוב שושנים לדוד דגבוי חשוד אין זה דמיי אלא ודאי ומה לי שבת ומה לי חול דכיוון שהוא חשוד על המעשרות אך יהא נאמן לומר מעשרין הן ונסmock על פיו של החשוד, והוא קייל כרש"ג [יוםא עח,א] דחשוד על הדבר אינו דנו ואינו מעידו כשהוא שלו, אלא ודאי שלא מيري אלא בסתם ע"ה.

�וד נ"ל להוכחה מדברי התוספתא (פ"ה דדמיי ה"ג) דאמר שכשם שאימת שבת על ע"ה כך אימת דימוע על עם הארץ. ע"ש. וכן משמע מד' התוס' כתובות (נ"ה ע"ב) ד"ה ובתרומות, שכתבו וטעמא דרבנן לא משום עונג שבת כדפי' בקונטרס דמשום עונג שבת לא שדרין ליה לאכול דמיי וכו' פ"י ע"ה ירא לשקר בשבת בדבר שאינו מעשר משום דשבת קובעת למעשר ע"ש. ועיין ברש"י מנוחות (דף ל' ע"ב) ד"ה ה"ג, שכותב

והקילו חכמים אצלם עונג שבת הואל ודמאי דרבנן ורוב ע"ה מעשرين הוו שואלו לע"ה אם עשרן ואוכלן ע"פ. ע"ש. ועיין בתוס' שם ד"ה תרומות שהעתיקו דברי הירושלמי רב ביבי בשם ר"ח אימת שבת על ע"ה והוא אומר אמת. ע"ש. נראה מדבריהם שלא מيري אלא מסתמ ע"ה ומושם הכי הוסיף בדברי הירושלמי אימת שבת על עם הארץ, אע"ג דברו שלמי לא נאמר כן, אלא הכי אמר אימת שבת עליו והוא אומר אמת. ע"ש. על כל פנים מכל זה מוכח שלא התירו אלא בדמאי, מטעמא דבר ע"ה מעשرين הוו, ומוש"ה סמכין על מה שאומר הע"ה מעשرين הן דאיתם שבת עליו והוא אומר אמת, אבל בחשוד על המעשרות לא התירו לסfork על החשוד, ודלא כהרמ"ז והפנ"ז"ל וכמ"ש ה' שושנים לדוד והגאון רעך"א ז"ל.

وعיין ר"מ בפיה"מ (ריש פ"ד דדמאי) שכחטב, אמרו בירושלמי שם שהטעם שהוא נאמן בשבת לפי שאימת שבת עליו, ר"ל שע"ה הוא חמור בעיניהם לעשות עבירה ביום שבת מפני כבוד היום, לפיכך לא ישקר. ע"ש. הרי מבואר מ"ד הר"מ דמןפרש מתניתין בע"ה, ולא בחשוד. והנה מבעי בירושלמי Mai BINNIHO DHANI TRI TEMI, חדח אמר מפני כבוד שבת, חדח אמר דאיתם שבת עליו והוא אומר אמת, וקאמר דאייכא BINNIHO אם שאלו בחול, דלמ"ד דאיתם שבת עליו לא יאכל בשבת, ולמ"ד מפני כבוד שבת אפילו שאלו בחול יאכל בשבת. ע"ש בפי הרא"ש. ולכארה הא אייכא BINNIHO אם יש לו פירות אחריות מתוקניין, דלמ"ד מפני כבוד השבת, לא יאכל בשבת, דהא מה שהתיירו מפני הקבود שאין לו מה יאכל ואם לא נתיר לו יש בתקנית (כך פי' מהרי' בן מלכי צדק), ולמ"ד מפני שאימת שבת עליו יאכל בשבת וכמ"ש הר"מ והשו"ע דאפילו היו לו פירות אחריות מתוקניין מאותו המין אוכל על פיו מפני שאימת שבת על ע"ה ואני עובר בה עבירה.

ואפשר כיון שהוא חף לאכול מפירות אלו שלקחן ממי שאינו נאמן, מושום דחביבין עליו טפי מפירות אחריות מתוקניין מאותו המין שיש לו, התירו לו מושום כבוד ועונג שבת, ומוש"ה לא קאמר האי אייכא BINNIHO. ולפי פי' מהרי' בן מלכי צדק אפשר לומר דר"ל דגם להן טעמא דאיתם שבת עליו והוא אומר אמת, לא שrinן ליה אלא דוקא הייכא דין לו פירות אחרים מתוקניין ודלא כר"מ והשו"ע, ומוש"ה לא קאמר הירושלמי הך אייכא BINNIHO.

נקטינן לדינא:

- א.** פירות שהם ספק טבל נאמן ע"ה בשבת וביו"ט שהם מעשرين, מטעם דבר ע"ה מעשرين הן, ומטעם שאימת שבת וי"ט עליו, (ואפילו שי"ל פירות אחרים מתוקניים).
- ב.** החשוד על המעשרות אינו נאמן על הפירות שהם מתוקניין, אפילו בשבת וי"ט.

מור"ר הגאון רבינו שלמה משה עמאר שליט"א

רביה הראשי וראב"ד – ת"א יפו

הלוּכוֹת פֶּסַח

ניסן

א. טוב ליתן מר"ח ניסן עד ערב פסח לאחר קריית סדר הנשיא - שלישי פרוטות לצדקה, بعد מנוחת אב ואם או שאר קרוביים, או بعد כל נפשות מתי ישראל, ועי"ז יעשה חסד עם החיים והמתים [והג' פרוטות כנגד נר"ן]. וחשבון ה"ג ימים בכל יום ג' פרוטות, עולה ט"ל, כי ט"ל אורות טליק. ואם יוסף גם ביום י"ד עליה מ"ב, כחשבון ג' ידים, י"ד הגדולה, י"ד הגבורה ויד הרמה. ואם יוסף עוד ג', יעלו מ"ה, ויזכה להעלוותם אפילו לעומדים בഗלגול בהמה או עופות או בעשב השדה, וזהו מ"ה אדם. מועד לכל חי סימן א'אות ה', בשם מעשה הצדקה וקב הישר].

ב. ברכת האילנות, טוב ונעים שיצטרפו בכנסיה שהיא לשם שמיים, וילכו כולם אגודה אחת לברך ברכת האילנות, ולאחר הברכה יפרישו צדקה, (ולא יפחתו משלש פרוטות כל אחד נגד נר"ן ויהיה מבין כולם כמנין מ"ה לפחות). ואחר הברכה יאמרו התפילה הסדרה על הנשומות ומזמור בשוב ה' את שיבת ציון, ומזמור קמ"ח, ויאמרו קדיש (והוא עילי גדול לנשומות שנתגלו בדום, צומה, חי וմדבר) (מועד לכל חי סי' א'אות ו').

ובברית כהונה (עמוד י"ז אות כ') כתוב, שהמנגה בג'ربה לברך בכנסייה בחג הפסח, וכל בית הכנסת יש לו קביעות באחד מימי החג. וכן היה המנהג במרוקו, לבך בחג. וכן נהגו ברוב הבתי הכנסת שבערים גם כאן באה"ק, וכנראה שנางו כן כדי לזכות הרבים המתאספים בחגים בתמי כנסת, וברוב עם הדורות מלך. והזריזים מקדימים לברכה ביום ר"ח ניסן עצמו ותבא עליהם ברכה. ועיין עוד במועד לכל חי (שם אות ז') שכtab, דטווב לצאת מקיר העיר וחוצה כדי לברך ברכה זו, שלא כהפרי האדמה דפשיטה ליה שбарך גם בחצירו. וע"ש שהעה דמי שהוא חולש וכיוצא בהזה יכול לברך בחצירו.

ג. ברכת האילנות בשבת, כתוב המועוד לכל חי (שם אות ח') שבkowskiיטה נהגו לברך גם בשבת ויו"ט, אכן באזמיר לא ראייתי ולא שמעתי מימי עולם דlbraceין בשבת ויו"ט. וכתוב דבקושיטה שlbraceים בחצר ולא יוצאים חוץ לעיר, ע"כ מברכים גם בשבת, משא"כ באזמיר שיוצאים חוץ לעיר, ע"כ לא מברכים בשבת. ובסוף כתוב דטווב לימנע מלברכה בשבת גם לlbraceים במקום, מחשש שהוא יטללו הפרחים להריח, ושמא יתולש. ע"ש. וגם בברית כהונה (שם) כתוב, שלא מברכים בשבת, וסתם ולא חילק.

עוד כתוב במועד לכל חי (שם אות ט'), שעפ"י הסוד יש לברך בנין דוקא, ויהיו ב' אילנות שיש בהם פרחים וגם יהיו אילני מאכל.

ד. תענית בנין, כתוב מרן (סי' תכ"ט ס"ב): ואין מתענית בו להזכיר הציבור. והרמ"א בהג'ה כתוב: נהגו שאין מתענית בו כלל אפילו יומם שמת בו אביו ואמו. והאחרונים

העלו שלדעת מرن מותר להתענות תענית יחיד בניסן, כגון יארצ'יאט, או בערב ר"ח אויר למי שמתענה כל ערב ר"ח. שכנה"ג בהגה"ט אותן ג', ומטה יהודה בשם הפר"ח, וכ"כ בספרו בית יהודה, ושורג אותן ח'. הובאו בכה"ח אותן ז"ך. וסימן זה, אבל המיל'ק קיים דברי מורה ז"ל. והביאו המחבר אות י"ב. ע"ש. וכ"כ הח"י שם, דמנהיגינו כהרמ"א שאין להתענות כלל. וכ"כ הר"ז וח"א וכו'. כיע"ש. ואחר המחלוקת מהדר"ג, הייל לפרש דאלו שקיים מנהג הרמ"א הם חכמי וגאנוני אשכנז, היוצאים ביד רמ"א ז"ל, אבל אנו בשיפוליה דמן ז"ל נקטינן, והוא התיר תענית יחיד בניסן. וכן ראייתי להגאון ברית כהונה (עמוד קט"ז אותן כ"ב), שכתב דכן נהגו להתענות תענית יחיד בניסן, וכן בערב ר"ח אויר, עוד כתב (שם או' כ"ג), שגם חתן מתענה לפני חופתו בניסן. עוד ראייתי שכן כ' הגאון מהר"י עיייאש ז"ל במנהגי אלג'יר (עמוד י"א אותן כ"ב) וז"ל: וכן בכל חדש ניסן מתענה היחיד ביום יאר צייט עכ"ל, וע"ש שהתר בזה אפילו ביום ל"ג בעומר.

והלום ראייתי להגרח"פ ז"ל (במועד לכל חי סי' א' או' י"ג), שגם הוא כתב שאין קפidea להתענות יארצ'יאט ושמירת ערב ר"ח אויר וכיו"ב בניסן. (וכותב כן בשם כמה פוסקים. כיע"ש).

ה. שבת הגדול. נהגו המדקדקים לומר "שבת הגדול מבורך" (מחבר סי' ת"ל, ומל"ח סי' א' או' י"ט). ושמעתני באומרים לי "שבת הגדול שלום ומבורך".

ו. תענית בכורות. הבכורות מתענין בערב פסח, בין בכור מאב ובין בכורمام. ויש מי שאומר שאפילו נקבה בכורה מתענה (מרן סי' ת"ע ס"א). ומורה"ם שם כתב שלא נהגו כן. ובפסח מעובין (אות מ"א), כתב שבמקוםו נהגו שוגם הנקבות הבכורות מתענות. וכ"כ השׁו"ג (אות ג') שכן מנהג שאلونיקי. וכ"כ הצל"ל שכן מנהגם, אלא שעוברות ומניות מקילות. והח"י כתב שבמדינתם נהגו כמור"ם ז"ל. וכ"כ ר"ז (אות ג'). וגם הח"ד"א בשמחה הרجل על ההגדה (דמ"ב ע"ב), שהמנהג בזה כמור"ם. וכ"כ גם בספרו מחבר (אות ב'). וכ"כ היפ"ל והבן איש חי ז"ל (פר' צו או' כ"ה). כה"ח (שם אות טו"ב).

ואולם בברית כהונה (עמוד קל"ב אותן ז') כתב שמנהגם שוגם הנקבות מתענות. ומ"מ העוברות ומניות לא יתענו. (שם אות ח').

ז. בן בכור קטן אביו מתענה תחתיו עד שיגדל. ואם האב בעצמו בכור אמו מתענה תחתיו עד שיגדל (הרמ"א בסימן ת"ע ס"ב בהגה"ה).

וכותב המ"א (סק"ב) דיש פוסקים שכתבו שתענית האב (כשהוא בכור) עולה גם בשבייל בנו הבכור, ואין האם צריכה להתענינה. וכותב דבמקום צער יש להקל, וכל שכן בעוברות ומניות. (משנ"ב אותן ט'. כה"ח או' כ"ד). וכ"כ הברית כהונה (עמוד קל"ב אות ט' וו"ד), שכן נהגו, שאם האב בכור התענית שלו עולה גם לבנו.

עוד כתב שם (אות י"א) שהאם מתענה במקום בתה הבכור, וכשהאם עצמה בכורה עולה לה ולבתה, ואם היא מעוברת או מניקה לא מתענה כלל.

ואם התעניטה פעם אחת עברו בנה, هو נדר, וצרכיה התרה. (מ"ב שם. וכח"ח אותן כ"ה בשם האחראונים. כי"ש).

ת. העוצה תענית בערב פסח התיר העוגת אליו (סימן ל') לטעום מצה עשרה אחר הקידוש. והמל"ח (סימן ד' אות י"א) כתוב, שאין דעתו נוחה בהתר זה. טוב יותר לאכול מרק ופירות וכיו"ב, וכמ"ש הברית כהונה (עמוד קמ"ד אות כ"ט) [דשם כתוב דנהגו בתיים שאחורי "ורחץ" אוכלים כל אחד ביצה עם מרק וירקות ובשר מבושל. ועיין למור"ם ז"ל (בסי' תל"ו ס"ב), שכותב נהגים בקצת מקומות לאכול ביצים וכו'. ע"ש. וכותב הברית כהונה ז"ל, דייכלו את זה לפני הכרפס, וمبرך עליהם בורא נפשות, ואח"כ יאכל הכרפס ויברך עליהם בורא פרי האדמה, ויכוין לפטור המורר. ויאכל מהכרפס פחות מכך כדי שלא יברך עליהם ברכה אחרת. ועל מ"ש בזה].

ט. בשחל ערב פסח בשבת יש אומרים שמתעניינים הבכורות ביום ה', וי"א שאינם מתעניין כלל. (מרן סי' ת"ע ס"ב). וכותב הרמ"א (שם בהג"ה), דיש לנוהג כסברא ראשונה. (וכ"כ הלבוש והכינה"ג בפסח מעוביין, וכ"כ השו"ג, ועוד. כה"ח שם אותן כ"ג). וכשהל ערב פסח בערב שבת מתעניינים באותו יום (שכנה"ג, ופר"ח בסעיף זה, ועוד. כה"ח שם אותן כ"ט).

י. בימינו התפשט המנהג לסייע מסכת ערב פסח, כדי לפטור עצמן מתענית של הבכורות. וכנראה שסבירו ע"ז מפני החולשה שירדה לעולם. [וכמ"ש מרן הראש"ל בkol סיני עמוד 66 אותן י"ב. ובחזון עובדיה עמוד צ"ז, scl"כ בספר בתני נסיות, שמנาง העולם להקל בסעודת נישואין. וכ"כ מהרחה"פ בחaims וברשות רוגת הבושים סי' קל"ט כתוב, שנוהגים להקל בסעודת סיום מסכת. וכ"כ בשו"ת מקור חיים סי' ל"ו, ושכן נהג בעצמו השואל ומשיב ז"ל. וע"ש שהאריך בכ"ז CID ה' הטובה עליון]. ואפשר להקל בשעת הדחק גם בסיום מסכת משנהות עם פי' ר"ע מברטנורא (שם. וע"ש עוד פרטים זהה). [וידעו שהגר"א ז"ל כ' דהאותיות של תיבת "סיום" הם בחשבון המלוי שלהם, שהאות ס' עולה 60, וגם מילויו מ"ק עולה 60, וכן יו"ד ויו"ז ומ"ס. למד שגם מי שלא סיים בעצמו רק השתתף בסיום בלבד נחשב לו כמו שלמד בעצמו. ומהו בעין ששתתף בסיום בעצמו. וכן העלה מרן הראש"ל שם, דמי שלוח אחר במקומו להביא לו עוגה או יין ממקום הסיום לא עשה כלום, ועודנו חייב בתענית. והבן א"ח ז"ל (פרשת צו או' כ"ה) כתוב וזה, ובסעודת סיום אם הבכור גmir וסביר להבין מה שאומרים בעת הסיום, מותר לו לאכול שם. ועיין חיים בראש. עכ"ל. על כן מי שרוצה לפטור עצמו זה, ישתדל ללמידה בקביעות ולסייעים המשכת. ואםナンס ורוצה להשתתף רק בסיום, חייב להשתתף בעצמו בשיעור, וישם דעתו לשמעו ולהבין את הסיום].

בדיקת חמץ:

א. מצות עשה מן התורה להשבית החמץ קודם זמן איסור אכילתון, שנאמר ביום הראשון תשבתו שאור מבתיכם, ומפי המשועה למדו שהראשון זה הוא יום ארבעה עשר בנים.

ומה היא השבתה זו האמורה בתורה, הוא שיבטלו בלבו ויחשוב אותו כעפר, ויחשוב בלבו שאין ברשותו חמץ כלל, ושכל חמץ שברשותו הרי הוא כעפר וכדבר שאין בו צורך כלל.

ומדברי סופרים בודקין ומשביתין החמץ בלילה מתחילהليل ארבעה עשר, לאור הנר, מפני שבלילה כל העם מצוין בתמים ואור הנר יפה לבדיקה.

ואין קובעין מדרש בסוף يوم שלשה עשר, וכן החכם לא יתחיל ל��ורת בעת זו, שמא ימשך וימנע מבדיקת החמץ בתקילת זמנה. (מדברי הרמב"ם ז"ל ריש פרק ב' מהלכות חמץ ומצה. וכ"פ בטוש"ע סימן תל"א).

ב. וכן יזהר כל אדם לשלאITHIL בשום מלאכה ולא יאלל עד שיבדוק, (שו"ע שם ס"ב). ולאכול פירות, או מעט עוגות (עד כביצה), וכן שתיית תה או קפה מותר, (כמובואר באחרונים). וע"ש בכח"ח ס"ק ט"ז ובשאר אחרונים).

ג. וצריך כל אדם לכבד חדריו ולנקותם היטב קודם הבדיקה (כמובואר בהרמ"א סוס"י תל"ג ובאחרונים). וכן צרייך לנ��ות ולנעדר היטב את הכלים, ובפרט בגדי הילדים וילקוטיהם שרגילים לשים שם חמץ, ומיהו אין צרייך לעשות כן בשעת הבדיקה דוקא. (הרמ"א שם, ועיין בה"ח ס"ק ט"ף).

ד. בשעת הבדיקה נהוגין להניח פתית חמץ במקום שימצאים הבודק (הרמ"א סי' תל"ב ס"ב). והפתיתים יהיו פחות מכזית (כח"ח שם סק"ל). וככתב שם (סקל"א) בשם רבינו האר"י ז"ל, שצרייך להניח עשרה פתית חמץ לבעם. וע"ש. וטוב לעטוף כל אחד מהם בנייר הכרוי.

ה. ומ"מ עיקר המצווה בזה הוא לבדוק יפה בחורים ובסדקים בכל מקום שימושיים שם חמץ, ובפרט בארכנות המטבח ובחנור ובפריזידר, וככשיש ילדים קטנים בבית יש לבדוק גם תחת המיטות ותחת הארכנות ובארגזים של המצעים וכי"ב, שדרכם לפורר לחם בכל מקום כדיוע. (עיין משנה ברורה שם ס"ק י"ט).

וכל ההכנות שעושים לפני הבדיקה בנקיון הבית הדק היטב אינו פטור מהבדיקה, ומפורש כתוב מラン בש"ע (סימן תל"ג סע' י"א) וז"ל: המכבד חדרו בי"ג בניסן ומכוון לבדוק החמץ ולבعرو, ונזהר שלא להכניס שם עוד חמץ, אעפ"כ צרייך לבדוק בלילה י"ד עכ"ל.

ומסקנת האחرونנים ז"ל דאפילו אם בדק ביום י"ג לאור הנר בחורים ובסדקים, חייב לחזור ולבדק אור ל"ד כתקנת ח"ל (ושרגא בטהרא Mai Ahni). וכמ"ש המל"א סק"ב והמשנה. ורק למי שבודק בלילה י"ג לאור הנר, בזה עלתה הסכמה ה פוסקים דשוב אינו חייב לבדוק בלילה י"ד, וכ' דהຮוצה להחמיר גם בזה (לחוש לשיטת הב"ח ולהלבוש ומטי"י ועוד), יבדקليل י"ד בלילה, אבל בבדיקה של יום י"ג לא סגי לכ"ע וצרייך

לבדוק בליל י"ד כתקנת חמץ. (וע"ש בחק יעקב סק"א וס"ק כ"ג, ובמשנ"ב וכח"ח שם).

וכ"ש במי שלא בדק כלל, ורק עשו נקיון ורוחיצה כראוי, דעדיין מחויב ועומד לבדוק בחורים ובסדים לאור הנר בליל י"ד. והדבר פשוט, לא היה צריך להאריך בו, אלא מפני שראיתי רבים שהפכו התפל לעיקר, ומণיחים העשרה פתיתים וمبرכים על ביעור חמץ ואוספים אותם הפתיתים לאור הנר, ומסתפקים בזה, וחושבים שייצאו ידי חותם. ואע"ג דיש מקום ללמד עליהם זכות עפ"י מ"ש המחבר ר' והשע"ת בשם מהרי"ש, שרוב המוני עם מקרים בבדיקה שעושים דרך העברה בעלמא כמה חדרים בשעה מסוימת, ואין מקפידין לבדוק יפה בחורים ובסדים כפי תקנת הבדיקה מדינא דוגמא, ויש להן על מה שיש מוכן, באשר קודם הם רוחצים הכל ומנקרים ומחפשים היטב. כי"ש. והובא גם בכח"ח ס"ק פ"ה.

ומ"מ הירא דבר ה' וחפץ במצבתו, יהיה זריז ונשכר לקאים מצוה יקרה זו כתיקונה בפסנות דברי הגמ' והפוסקים, כמו"ש בש"ע וכט"ל. שטוב לו לאדם דבר אחד בצער ממאה בריווח (אבות דרבנן פ"ג מ"ו). ולפומ צער אגרא.

ו. על ועד בית הכנסת למןות אחד מיחידי הקהלה שיבדק החמצ בביב"ג אור ליום י"ד בניסן לאור הנר כדת (וכמו שנפסק בש"ע סימן תל"ג ס"י). ולא יברך על בדיקה זו, אלא יסמן על הברכה שבירך בתיו. (aufyi שהמשנ"ב ס"ק מ"ג פסק מהגאון רב זלמן בעל התניא שיכול לברך על בדיקה זו, מ"מ יש חולקים על זה, וסביר). וכן כמו

שהעה ג"ע בחזון עובדיה הל' בדיקת חמץ אותן כ"ו).

ז. המנהג פשוט שאין לברך שהחינו על בדיקת חמץ, [וכמ"ש הרשב"א בתשובה (ס"ר נ"ג). וכ"כ הב"ח שכן המנהג. וכ"כ הברכי' את ג' ובמחבר או' א'. ודלא כהפר"ח. וכ"כ עוד רבים מהפוסקים. וכמ"ש הכה"ח סי' תל"ב או' ט'. וכ"כ מהר"י עיי"ש במנגاي אלגי"ר עמוד ט' או' י']. וכתבו האחרוניםadam נזדמן לו בגדי חדש או פרי חדש, יברך עליו שהחינו קודם ברכבת ביעור חמץ, וכיון לפטור הבדיקה, (בן איש חי פ' צו או' ה', וכח"ח שם).

ח. כתב הברית כהונה (שם אות ל'), דמנהג אבותינו שלוקחים כלי של חרס ומণיחים בו חמץ שימושיים, ואח"כ שורפים חמץ עם הכליל, ואפילהו לא מוצאים כלום שורפים הכליל, ולוקחים כלי שבור משומם לתא דבל תשחית. (וע"ש שצין להכח"ח אותן ל"ב, שכותב בשם דרישות מהרי"ל שאם לא מצא חמץ ישרוף הכליל).

וכן נהגו רבים בארץ מרוקו, שהיו שורפים הכליל עם העשרה פתית חמץ שימושיים לפני הברכה.

"אור לאربעה עשר בודקין את החמץ לאור הנר".

כך מפרש האלשיך הקדוש את המשנה: כשם שהשאור מוחמץ את העיסה, כן היצור הרע מוחמץ ומפסיד את האדם ומעפשו. ועל כן חל עליו חובה ביעור היצור הרע מעליו, ולא ייחל עד אשר יגדל ויבוא לעת זקנה, כי אם בשלימותו שנת י"ג ויום אחד, שמתחליל שנת ה"ד, כי אז יתחליל היצור הטוב לפעם. וזהו לאור הנר, כי נר הוא הנשמה, ואור הנמשך מהנर אחר ה"ג הוא היצור הטוב. בחורין ובסדקין, בכל מצפוני לבו ומחבאות פנימיותו. ורמז ע"ז התנה במאמרו בכל מקום שמכניםין בו חמץ.

McL'ית חמץ:

טוב להמנע ולא להשאר חמץ גמור בבית, כגון ביסוקיטים וופליים ושאר דברי מאפה, גביעי גלידה וشكדי מרק, בירה וויסקי, תחלפי קפה וכל כי"ב. וכל אחד יראה מראש שלא יניח דברים אלו לפשת, כי דיני מכירת חמץ יש בהם פרטיהם רבים ולאו כו"ע דין גmiriy. (ועיין בש"ע סי' תמ"ח ס"ג ובשע"ת שם, וכן במשנ"ב וכלה"ח ושאר פוסקים, בארכיות גדולה. כי"ש). ובפרט שעל פי רוב הרבה המטפל בזה ממנה שליחים, ושליח שליח, עד מאה שליחים, וכמה פעמים שמטפלים בזה אנשים שאינם יודעים בזה כלל, וכי שהקלו לבעלי מפעלים וכדו', דא"א להם בלאו הכי. ומהו דברים שאין בהם חמץ ממש, אלא שאין עליהם הכלש לפשת, כגון חבילות תה וקפה, סוכריות, ומיני שימורים, ושאר משקדים וכדו', אבל יש לסמן על המכירה שימושם לרבות או לבא כוחו כראוי.

מצרכי מזון לפשת:

א. במשנת חסידיים (מסכת ניסן אות ד') כתוב בשם רביינו האר"י ז"ל, ז"ל: והשומר פשת חמץ כהילתו, יחמיר בו בכל החומרות שמחמירים המחמירין, יועל לנפשו מאי כל השנה. עכ"ל. והמל"ח (סי' ב' א"ד) כתוב בשם גורי האר"י, שהנזחר בפסח חמץ כל שהוא מובטח לו שלא יחטא כל השנה. ועיין דבש לפি. (מע' ח' אות ח"י).

ב. ועם ישראל קדושים נהגו בו חומרות גדולות, נהרא נהרא ופשטיה. ויש הנזהרים בו ביותר, וכמעט שאוכלים רק בשר ודגים ושאר ירקות ופירות, שאינם צריכים הכלש לפשת. וכבר אמרו דורשי רשותות על המשנה (סוף איזהו מקומן) "הפסח אינו נאכל" וכו', ששינה התנה את לשונו בפסח וכותב בשיליה, ארבע פעמים "אינו נאכל", למד באגב אורחא, שהפסח אינו נאכל, דיש למעשה בו בכלל דבר שיש בו חשש חמץ ח"ג. ומה שאפשר להכין ולתקן תוך ביתו באופן שיוכל לבדוק ולברור הדק היטב עדיף וטוב, ומה שਮוכרח לקנות מהדברים המוכנים ישתדל לknوت הדברים העשויים בהשגה מעולה ככל האפשר. והבא ליתהר מסיעין אותו.

ג. כתוב מהר"י עיי"ש ז"ל (מהגי אלגיאד עמוד י' או' כ'), שמورو ז"ל אסר לעשות עוגות שנקרה בערבית למקרא,umi פירות, משום מראית העין (וכמ"ש הרמ"א ביר"ד בחלב שקדים). וכן אסר לטגן דגים במחתב בקמח של מצה אפוייה, משום מראית העין, וכמ"ש השכנה"ג. ודלא כהפר"ח (ס"י תש"ו), דלא חייש זהה למראית העין. והרה"מ שם כתב דהברכ"י (סימן תע"ג) הביא סמך לאסור מהראב"ן ז"ל.

הכשרת כלים לפסח:

א. דיני הגעלת כלים הם רבים, ורוב שלומי אמוני ישראל מחזיקים כלים מיוחדים המשמשים בהם רק בחג הפסח. ומ"מ מי שרוצה להכשיר איזה כלים לפסח, מוטב לשאול לפני כן קודם מה לעשות. יותר טוב להקדים את ההגעה של הדברים שבදעתו להכירים, כדי שיעשה הדבר בשובה ונחתת, ולא בחפazon ובהלה. וביתר יש ליזהר שלא יניחם עד אחר השעה החמשית בערב פסח, וכמ"ש מרן (ס"י תנ"ב), שיש ליזהר להגעל קודם שעיה חמישית, כדי שלא יצטרך לדקדק אם הכלים בני יומן או לא וכו' וכו'. כי"ש. וזריזין מקדים. כתוב הגראח"פ ז"ל (במל"ח ס"י ב' אות ה') דבענין הכשר כלים ייך לחכם ווורחו את הדרך אשר יליך בה והמעשה אשר יעשה וכו', ואל יהיה הדבר קל בעיניו, כי בנפשו הדבר ח"ו, ואין דומה לשאר איסורים. וע"ש עוד מזה.

ב. כתוב הגרא"א אדאי ז"ל (ראב"ד טריפולי), בקונטראס מקום שנагו (שבספר השומר אמרת, עמוד קמ"ט) שנагו שעושין הגעה מכללות העיר לכל בני העיר, מקופת החברה הקדושה, וכו' הן בהכנות העצים הן בהבאת שתי יורות גדולות שעושין בהן הגעה, הן במלוי המים ממערב يوم י"ג. ועושים לשמורות משמרות עד חצי היום, מעלה מטה. ובימי נערוי זכרוני שהיו שלשה ב"ד יושבים שם סמוך להם לבדוק הכלים, מה צריך הגעה או ליבון, וכן כל שיש בו חולודה שצרכיכם לנוקות היטב, והשתא אישטרובובי אישטרובבי שהב"ד ממנים ב' ת"ח על רוז דנא, ובענייני יפה תיקון הראשונים אלה"ה. עכ"ל.

וגם הברית כהונה (עמוד לו' אות י"ג) כתוב, שבמקומות נהגו לעשות הגעה צבוריית במקומות ידועים, תחת השגחת ת"ח על הגעה ועל ניקוי הכלים כפי הדין, ויהיה ממונה עפ"י הב"ד הי"ו. ובימינו שרבו מקומות הגעה לפי רבוי הקהיל"כ, צריך להקפיד שהיה ת"ח שיגיע על כל הנ"ל, וכמ"ש הגאנונים הנ"ל ע"ה.

ג. דברים שמכシリים אותם ע"י עירוי מים וותחים מכל רason, כגון השיש והכיוור, ופלטוות חשמליות ושולחות וכל כי"ב, יש לנגבם קודם שיעירה עליהם הרותחים, שלא יקררו המים הצוננים התחתונים את הרותחים שמערים עליהם, דתתאה גבר. וכן יראה לערות הרותחים סמוך להסרתם מעל האש, בעודם רותחים.

וכן יש ליזהר לעורות הרותחים לכל אורכו ורוחבו של החפץ שאותו הוא מכשיר, ווילך הקומוקום הלוך ושוב - תוק כדי העירוי - על פני כל השיש או הפלטה, ועל

יעירה המים במקום אחד ומשם יתפשלו הרותחים על פני כולו, שאחר שנפלו על השיש וכדו' יש להם דין של כלי שני ולא מהני מיידי. ד. וכתוב הגרח"פ ז"ל (מל"ח סי' ב' אות ו') וז"ל, דבר בעתו מה טוב, דיזהר לעשות הגעהה למצוותו ע"י דמעות, שיתודה על עונותיו, דזהו בכלל הגעתת כלים, ויבא על נון הטבילה שעושה אח"כ, דהוא השטיפה, כמ"ש מוה"ר בשבט מוסר.

דעי מלאכה בערב פסח אחר חצות:

א. אסור לעשות מלאכה בערב פסח אחר חצות (כמ"ש בפסחים נ' ע"א וע"ב, ובטויש"ע סי' תס"ח ס"א). ועל ידי גוי מותר. ואעפ"י שיש מחמירין, מ"מ העיקר להקל, כדעת הי"א בתרא שהזכיר מrown בש"ע (סי' תס"ח). וגם הרמ"א ז"ל כתב דכן המנהג. וכן מסקנת האחרוניים, (וכמ"ש הכה"ח שם ס"ק י"ב, ועוד).

ב. מיהו מלאכה שאינה גמורה, כגון לתקן כליו ליום טוב, כגון כל ישן שנתקלקל, או בגדי שנקרו קצת, רשייא לתקן ולתופר לץורך י"ט. וה"ה שמותר כל זה לצורך חבריו, אם הוא בחנים. ואפילו מעשה אומן מותר זה.

ומייהו בשכר אסור, אפילו במלאכה שאינה גמורה. וכיובס בגדים הוא מלאכה גמורה, ואסור אף לץורך י"ט. וע"י גוי שרי. (משנ"ב שם ס"ק ז' וס"ק ח. וכן בכה"ח שם).

ג. כל הדברים המותרים בחול המועד מותרים בערב פסח אחר חצות, כגון דבר האבד, או מעשה הדיות שהוא לץורך י"ט, וכן פועל עני שאין לו מה יאלל וכל כי"ב (משנ"ב וכלה"ח שם). ומותר לעסוק בסחורה ערבית פסח אחר חצות, וטוב להחמיר עכ"פ משעת מנוחה קטנה ולמעלה. (חוון עובדייה). והמועד לכל חי (סי' ד' אות ו') כתוב בשם הכהנה"ג, לאסור פרקמיטיא אחר חצות. וע"ש.

ד. מי ששכח להסתפר לפני חצות, יכול להסתפר אחר חצות ע"י גוי אפילו בשכר. וה"ה לעניין נטילת צפוניים. (כה"ח ס"ק י"ג, ועוד). ומותר לו לספר את עצמו. (שם ס"ק ט"ו). וכן ליטול צפוניים, ודלא כהמחרירין זהה. (שם ס"ק ט"ב). [ועיין חוות עובדייה אותן י"ב שהאריך זהה]. וכן מותר לצחצח נעלים, ולגחץ בגדים אחר חצות. (שם).

ועיין במועד לכל חי (סי' ד' אות ד') שכותב דלא יש מקום להחמיר בנטילת צפוניים אחר חצות (כט"א סי' תס"ח). ומהר"י עיאש ז"ל במנaggi אלגי"ר (אות כ"א) כתב, דברו ז"ל היה מקדים התספורת ליום י"ג אם ימצא. ע"כ שנגגו לאסור התספורת אחר חצות אף ע"י גוי, מלבד ייחיד שהיא טרוד בצרכי צבור ונתעכב עד אחר חצות, שיש להתייר לו ע"י גוי בציינועא.

ה. בטבילה יכוין שנפשו נתהרה לנMRI משעבוד הסט"א, דל' יום קודם פסח מוציאא הקב"ה בכל לילה מעט, וליל פסח נתהרים למMRI, כמ"ש בדבש לפיפי ובלב דוד פרק ל', שלושים יומם קודם פסח יוסיף להטהרה. והבא ליתר מסייעין אותו. מועד לכל חי (סי' ד' אות ד").

- הערות כלליות בדיני המצות**
- א. מים שלנו, הפר"ח ז"ל (בסימן תנ"ה) אסר להלינים בכל נוחות. ומהר"י עיין אש ז"ל (במנגagi אלגי'ר שם אות ו') כתוב, שכן הוא היה מורה לאסור, ומורו מהר"ש צורן ז"ל אמר לו שאין נהוגין כן, אפילו לכתילה. ע"ש. והרב המהדיר שם כתוב, שהמחבר' (ס"י תנ"ה או' ד'), כתב לחוש לד' הפר"ח לכתילה. ועיין במל"ח (סימן ג' אות ב'), שכותב דעתך להחמיר שלא יהיו המים בכל נוחות. (מחבר' וחק יוסף ופר"ח).
- ב. זמן שאיבת המים. כתב מרן (ס"י תנ"ה ס"א): ושוואין אותו מבعد יום (סמוך) לבין השימושות. הג"ה). או בין השימושות, ואין לשין בהם עד שיעבור הלילה כולה, וכיולים לשאוב יום אחד לימים הרבה. ועי"ש בכח"ח (אות ח'), שכותב בשם הרבה אחרונים, דעתך מrown שיכל לשאוב גם בעוד היום גדול. ולכתילה יש לחוש לדעת מורה"ם ז"ל ולשוואן בין השימושות או סמוך לו. ועי"ש עוד באוותיות שאחרי זה, בדברי הפוסקים ואורך.
- ובמנגagi אלגי'ר (שבספר פרי צדיק, עמוד ט' אות ז') כתוב, ששמע מרבו הגרי"ש צורן ז"ל, זמן שאיבת המים הוא מעת שקיית החמה עד יציאת ג' כוכבים בינוונים, בכל זמן זה נקרה בין השימושות. ועי"ש.
- ושור"ר שכ"כ גם הברית כהונה, שכן הוא מנהגם. וכיע"ש. והרמ"ע מפאננו ז"ל (ס"י ל"ב) כתוב, דבמקום שנהגו לשאוב בין השימושות אין להקל לשאוב מבعد יום, אלא בשעת הדחק והפ"מ, (הובא בכח"ח תנ"ה אות ט'). [ומהר"י עיין אש ז"ל (במנגagi אלגי'ר שם)] כתב שרבו התיר לשאוב ע"י עכו"ם בשבת בין השימושות, ואין בו משום מכין לחול. ושכן עשו מעשה כמה פעמים. עכ"ל. והרב המגיה שם כתב דבשע"ת (ס"י תנ"ה סק"א) נשאר בצ"ע על זה. אבל המחב"ר העתיקו בסתם. ומ"מ ברור שזה רק בשעת הדחק, אבל לכתילה ישאב היהודי עצמו את המים למצות, ויאמר בפיו הריני שאוב מים לשם מצת מצוה, וכמ"ש הבן א"ח (פר"ץ צו אות ט"ז). עיר"כ שם שלא תגע בהם אשה נדה. ועי"ש].
- ג. יזהרו לכוסות כד המים של המצות שלא יפול דבר לתוכו. (בן א"ח שם או' י"ז). וכן יש ליזהר שלא יהיו מגולים בלילה, אפילו במקום שאין חשש חמץ, מפני הגilio. ואם נתגלו ואין אחרים, כתוב הגראח"פ שיש להקל ככל שחייב נחשים (מל"ח סי' ג' ס"ג). ולא ילושו במים שלנו עד שיעברו עליהם י"ב שעות משישאבו אותם, וכמ"ש המלה"ח (ס"י ג' אות א'). והבן א"ח (פר"ץ צו אות י"ח) כתוב, דבשעת הדחק ולצורך גדול אפשר לסמוך על המקלים דסגי בלילה אחת אפילו אין בה י"ב שעות, ועי"כ אין ללוש בהם עד אחר עלות השחר.
- ד. מצות מצה. נהגים שלא ללוש מצה מצוה בע"פ עד אחר שיש שעות, שהוא זמן הקربת קרבן פטח. (מרן סי' תנ"ח ס"א). והברית כהונה (עמוד צ"ט אות כ"ז) כתוב, שכן הוא המנהג. ובערב שבת שאין הזמן מספיק לאפות לכל הק"ק, מתחילין מן הבוקר, שלא יבואו לידי חלול שבת.

ה. כתב הרמ"א (ס"י תע"ה ס"ז בהג"ה), שעוישין סימן במצות, לידע איזה ראשונה או שנייה או שלישיית, ומניחים את הראשונה עלונה וכו', ואופין אותם ג"כ כסדר (כל בו ו Abedorahם). [והברכ"י (ס"י ת"ס) כתיב, יש נהגים לציר במצות כל.ג. דהיינו הנהן כהן ישראלי. לדעת איזו ראשונה, וכו' עפ"י כתבי הארץ ז"ל, אבל בקושטה אין כונת רבינו הארץ ז"ל לציר בציור ממש, אלא בכוננה. הובא בנתיבי עם (ס"י ת"ס ס"ב), וכORB, שראה אנשי מעשה שעושים סימנים בכו פשטוט, לראשונה עוזים קו אחד, ולשנייה שני קוים, וכו' ובזה ליכא למחיש למידי, לא משום מוחק ולא משום שהיא הפסולת במצה. עכ"ל. ובאמת כ"כ הכה"ח (שם אותן פ"א) בשם הלבוש ור"ז, שייעשו הסימנים בחריצים או נקבים, ויעשום ב מהירות. וכ"כ בגאולי כהונת שבסר"ס ברית כהונת (עמו תקפ"ז אותן ו'), שמנางם לעשות לא' נקב א' ולשניה שניים ולשלישית שלשה]. ו. ויעשה המצאה השנייה יותר גדולה מהאחרות, לפי שצrik לאכול ממנה כ"א שתית חתיכות להוציא ולהפיקו מן. (כה"ח שם או' ע"ט, בשם מהרי"ן וכנה"ג ור"ז או' י"ד).

וכל זה הוא לכתילה ולא לעיכובא. (ר"ז א' ט"ו. כה"ח שם או' פ"ה).

ז. כתב הגרא"א אדדי ז"ל (בקונטרס מקום שנגגו, עמוד ק"ז אותן ב') שמנางם לעשות מצות בפסח דבר יום ביום בתנורים שפיהם למעלה, כמו תנורים שבימי הש"ס. וכORB דבשאך המקומות עושים הכל לפני הפסח, ושכן ראה בבבל, וכן היה נהוג הוא עצמו לעשות הכל קודם פסח, כיון שכן נהג בהיותו בא"י כמה שנים, וכיון שהוא גדר פרישות לא רשאי לשנותו. (וע"ש שכותב כמה אזהרות למי שעושה מצות בפסח. ועיין ש"ע ס"י ת"ס ס"ג, ובאחרונים שם).

ח. אשרי אדם הנזהר לאכול מצה שמורה משעת קצירה, ואין בזה לא משום יהרא ולא משום לא תתגוזו. ולא ייחס על היוקר, דגם ה' ביוקר עמדו לו ישראל כדי להוציאם מצרים, כמו שדרשו חז"ל עה"פ הבן יקורי לי אפרים וכו' (מל"ח ס"ג או' ח').

ט. נכוון להסיק התנור בולוב. (כנה"ג). ומזהר"ל היה נהוג בעצי ערבה של לולב. ויש נהוגין בסכך של סוכה. (חק יוסף. ועיין פר"ח. מל"ח ס"ג או' ט"ו). וע"ש שהאריך למעןתו במילוי דזריזות זהירות על השגחה והקפדה הרואה בעשיית המצוה. ע"ש ותרואה נחת. וזה לא ימנע טוב להולכים בתמים. וע"ש עוד (באות י"ח), באMRIה לבית יעקב, אלו הנשים, כמה צריכים להשתדל בעניין הקשרות בהכנות צרכי הסעודה. וע"ש. י'. טוב להחמיר שלא יוכל אפילו מצה עשרה בער"פ מזמן איסור חמץ. ומה שיצאים בה י"ח בפסח אין ליתן אפילו לקטנים שביניהם עניין יציאת מצרים. ויש מחמירים במצה ומרור מר"ח. (מל"ח ס"י ד' אותן ה'). וכן המנהג במרוקו, שאין אוכלים המצאות של פסח מר"ח ניסן.

ערבית ליל הפסח

א. פסח שחל בשבת אין אומרים בערבית בדרך מעין שבע (מן סימן תפ"ז ס"א) [והוא מהטהור בשם בעה"ע שכותב בשם רבינו נסים, שתיקנו זה בשbill המאחרים

בביהכ"נ שלא יזיקום המזיקים, והليل הואليل שמורים. והגמ' דיש חולקים, כתוב היב"י דעתיו פשוט המנהג שלא אומרה.

והכה"ח (אות כ"ב) כתוב דהרש"ש בנה"ש כתוב שיש לאומרה, ושלכ"כ הרוח"פ בלב חיים (ח"ב סי' צ"ה), שכן נהגו באזרם. וכ"כ בנו היפ"ל (ח"ב או' ד' וח"ז או' ג'). וכותב הכה"ח שכן הוא מנהג בית אל יכ"ז שביעיקו"ת ירושת"ו, ההולכים עפ"י תורה הארץ"י ז"ל, לאומרו, כמו"ש המשמן שונה בפתח עיניהם, ודלא כמ"ש הרב אגן זלה"ה. וסיים דבר מקומות מנהג לא אמרין סב"ל, וא"כ נהרא נהרא ופשטיה. ע"כ.

והנתבי עם (שם) כתוב דמנהג בית אל לאומרה, והഫטוניים רובם לא אומרים אותה. וגם בגאולי כהונת (שבסוף ספר ברית כהונה, עמוד תקצ"ג או' ה') כתוב שמנהגם שלא לאומרה בלילה פסח, אבל בלילה אחרון של פסח שחול בשבת אומרים, וכמ"ש הר' ישיב משה (ח"ב סי' ב").

ומרנן הראש"ל ביב"א (ח"ב סי' כ"ה), האריך הרוחיב בזה במאד כדי ה' הטובה עליו, והעליה שאין לוזו מדברי הפוסקים ומרנן ז"ל, שאין לומר ברכה מעין שבע בלילה פסח שחול בשבת, ובפרט בא"י וגילותיה שנהגו שלא לאומרה, וכו' ומה גם שי"א שכן דעת הארץ"י ז"ל וכו'. כי"ש. ועוד כתוב ע"ז ביב"א (ח"ד סימן כ"א). ועיין עוד בחזון עובדיה (עמוד קי"ב אות י"ד) שהזיק דבריו הנ"ל, ודחה דברי החולקים בטוטו"ד, ובלשון על זהירות ויר"ש טהורה חופפת, והכל בענות חן להורות קשת דברי Amen. ודפ"ח.

ב. ידוע ומפורנס שמנהגנו פשוט לגמור ההלל בצדור בלילה ראשון של פסח אחר ערבית, ב נעימה וברכה תילה וסוף, כדברי מרנן (ס"י תפ"ז ס"ד). (ואעפ"י שיש חולקים, כמו"ש הרמ"א שם). וכ"כ בב"י שכן מנהג בני ספרד, וכ"כ בשער הכוונות בדף א ע"ב, וע"ש הטעם. והדבר פשוט. ולא נזכרה אלא למי שנזדמן לו להתפלל במקום שנהגו שלא לומר ההללليل פסח, דיגמור ההלל ביןו לעצמו ויברך עליו תחילת וסוף. (וכמ"ש הברל"י או' ח', בשם הרמ"ע מפאננו ועוד. וכ"כ הכה"ח אותן ל"ח וט"ל, והברית כהונת עמוד קל"ט אותן י"ד).

מהלכות ליל הסדר

א. מצות עשה מן התורה לאכול מצה בלילה חמישה עשר בניסן, שנאמר "בערב תאכלו מצות". ואין מצוה זו תלולה בקרובן הפסק, אלא היא מצוה בפני עצמה. (כרבא, בפסחים ק"כ ע"א, דתניא כתיה). (עפ"י הרמ"ם ריש פרק ו' מהמן ומצה).

ולכתילה יקח מצה עבודת יד (מעשה אבותינו בידינו) השמורה משעת קצירה.

ב. כשמברך המוציא מצה, יבצע כזית מהמצה העליונה, ועוד כזית מהамצעית (הפרוסה), ויטבלם במלח, ויאכלם יחד בהסתבה על צד שמאל. ובודיעבד אם אכל רק כזית אחד בבית אחת יצא ידי חובתו. ואם קשה לו לאוכלו בבית אחת, ויאכלנו מעט מעט כדרךו, ובלבד שלא ישאה באכילתנו יותר מכדי אכילת פרס (לכתילה עד 4 דקוט).

וז肯 או חולה שקשה לו לאכול כזית באربع עדינות, ישתדל שלא יעבור יותר משמשינית שעיה, שהוא שבע וחצי עדינות, (וכמו שהעלה ביחס' ד' ח"א סי' י"ז). ויכול לשנות עמה מעט מים להקל עליו.

ובכורך אוכל עוד כזית מצה ברוכה בכזית מרור, ואוכלם יחד בהסיבה. לאחר הסעודה אוכלם מהמצה השמורה לאפיקומן, עוד כזית אחד. ויש מחמירים לאכול שני כזיתים. וישים לבו תוך הסעודה להניח מקום לאפיקומן, שיأكلנו בתיאבון, שלא תהיה אכילה גסה. לכתהילה צריך לאכול האפיקומן לפני החזות הלילית.

ג. שיעור כזית הוא חצי ביצה (הביבה היא 58 גרם והזית 29 גרם). (שלא כאוטם הטוענים שלוקחים חתיכת מצה כגודל הזית בערך). וטוב להזכיר לפני החג כזיתים של מצה ומרור מוכנים כל אחד ואחד לחוד תוך שקית ניילון, וכדומה, כמספר בני בית המשותפים בסדר, כדי שלא יגרמו עיכובים המביאים לידי שיחה והפסק, ובשעה שմברך מיד מחלק לכ"א השקית שלו. ויאכלו ענויים וישראלו.

ד. יזהרו בשתיית הארבע כוסות של יין כדין, ובכל פעם ישתה ורבייתו 86 גרם, כמספר כ"ס. ולכתהילה לא יפסיק בשתייתו כלל, (די"א ששיעורו הוא כדי שתהיית רביית, שהוא שיעור זמן מועט ביותר). וכל הארבע כוסות טעונים שטיפה והדחה, שירחצם מבית ומוחץ בכל פעם, (בן איש חי שנה א', פרשת צו אותן כ"ט).

ה. יסדר שלחנו יפה בכלים נאים כפי כחו, וכיין מקוםמושבו שישב בהסיבה דרך חירותה. (שו"ע סי' תע"ב ס"ב). וצריך להזכיר מקום על מטה או ספה או ספסל וכדו', וכיין כרים וכסתות שיטה עליהם ראשו לצד שמאל, אצל השלחן. (משנ"ב שם סק"ז). וההסיבה תהיה על צד שמאל דוקא, דרך זה מקרי דרך חירות. וגם איתר יד צריך להסביר על שמאל כל אדם. (וכמן"ש הרמ"א שם. ועיין במסנ"ב שם סק"א).

وطוב להזכיר לכל בני ביתו לפני שיתחיל הקידוש שמייד בגמר הקידוש כל אחד ישתה רביית בלי הפסק, בהסיבה על צד שמאל, שלא יצטרכו לדבר ולהפסיק תוך השתייה. וכן יזכיר להם גם קודם הנטילת ידיים שלפני המוציא יאכלו את הצעיתים של מצה וכורך בהסיבה על צד שמאל, ושלא יפסיקו באכילתם, וככ"ל. ובפרט שלפי דעת מרן ז"ל, שקיבלו הוראותיו, אם אכל או שתה בלי הסיבה לא יצא, וצריך לחזור לאכילת ולשתות בהסיבה. (שם סי' ז). ועיין בバイור הלכה שם ד"ה לא יצא).

ונכתב הנטיבי עם (סי' תע"ב ס"ד), ואנן בדין במגן בירושלים שכולנו מסובין איש ואשה, ולכן מי ששכח ושתה או אכל בלי הסיבה גם איש גם גם אשה חוזרים ושותים ואוכלם בהסבירה. על"ל. וגם הרаш"ל נר"ו בקהל סיני וכן בחזון עובדיה (עמוד ק"ב) כתוב, שמנาง הספרדים שגם הנשים מסובות [אלא דמ"ש הנטיבי עם שם אכלו או שתו בלי הסבה חוזרות גם הנשים. צ"ע זהה]. ע"כ הנטיבי עם שם, דוגם אבל אחר גמר אבלותו צריך להסביר לדעת מרן, שלא כמן"ש האחרונים בשם הב"ח. וכן העלה הכה"ח בשם כמה אחرونיהם. ע"ש בדבריו באות כ"ט. וכ"כ גם מרן הרаш"ל שם.

وطוב לחזור ולהזכיר על זה גם לפני אכילת האפיקומן ושותית שאר הכותות. ומהזהיר והנזהר שלומם הרבה כנהר.

ו. מiad יש ליזהר שלא ידבר כלל בעת שאוכל או שותה בהסיבה, שיש בזה סכנת ממש ח"ו, וידועה ההלכה דין משיחין בשעת הסעודה שמא יקדים קנה לושט. ומрон החיד"א בברכ"י ובשיר"ב (ס"י קע) כתוב, שלא נמצא שום חכם וחסיד שנזחר בדיון זה, והיה בלבו כאש בווערת דעת מה זה לוועל מה זה, ונחלה דעתו במ"ש הא"ר בשם הפרישה, דבזמןינו שאוכלים בישיבה שלא בהסיבה אין לחוש, וכותב עלייו, וగברא רבא אמר מילתא דמייתבא דעתא ומסתרא כתוהה. ע"כ. והביאו הבן איש חי זל (שנה א' פר' בהר בחקתי אותן ה'), וכותב ע"ז, וכן בלילה פסח דכלנו מסובין חייבין מן הדיון ליזהר בזה, וגם בשאר ימות השנה אם יזדמן שஸב ואוכל חייב לקיים דברי חז"יל הנז' שלא ישיח. עכ"ד.

ז. אכילת מרור אינה מצויה מן התורה בפני עצמה, אלא תלואה היא באכילת הפסה, ומדברי סופרים לאכול המרור לבדוק בלילה זה אפילו אין שם קרבן פסה. במשנה בפסחים (ל"ט ע"א), מנו חמשה מיני ירקות היוצאים בהם ידי חובת מרור, והראשון שבהם הוא חזורת, ואמרו שם בוגרנא שעיקר המצווה היא בחזרת, (ול"פ הרמב"ם וש"פ. וכן נפסק בש"ע בסימן תע"ג ס"ה). וחזרת היא חסא, שקוראים בערבית כ"ס, וכמ"ש המפרשים. וכ"כ החכם צבי (בתשובה סימן קי"ט) שהחזרת השינוי במשנתינו, ובלשון חכמים חסא, שמצויה לחזר עלייו, הוא הירק הנקרא בלשון אשכנ"ז סלא"ט וכו'. כי"ש. וכן היה מנהיגינו מאז ומתמיד לקחת החסא למצות מרור.

והח"צ (שם) כתוב ז"ל: ומפני שבארצות אשכנ"ז ופולנייה, שהם קרוט, אינו מצוי החסא בזמן הפסה, לא הורגלו לקחתו למצאות מרור, או מפני שלא היו בקיין בטיב פתרון שמות הירקות,ananeshi הארץות הקרובות לא"י וbabel, ולא ידעו מה הוא, ולקחו הクリין (ובלשון המשנ"ב חרויין), שהוא תמכא לפ"ד מקצת חכמים. ונפק מינה חורבא, כי הן רבים עתה הם ע"ה שניים ואוכלים אפילו כחצי זית מחמת חורפיה, ומציק באכילתחו חי, ומבטלים מצאות מרור. וגם החרדים לדבר ה' ואוכלים ציית מהקרריין, מסתכנים בו וכו'. וכל אשר נגע אלוקים בקרבו, קיימים מצווה תתקונה ויקנה הלאטוג'ה סאלט (שהוא חסא הנז') לשם מצאות מרור גם אם הוא בוקר. עכ"ל. והובאו דבריו בכח"ח (ס"י תע"ג ס"ק ע"ב), וכותב שכ"כ הלבוש, שנוהgan להזר אחר החסא, אפילו לknנותו בדים יקרים, וסימנה מילתא היא, כלומר, דחס ורחמנא עלן. וכע"ז כתוב הנתיבי עם. ע"ש.

ח. יהיה זריין ונשכר לבדוק החסא והכרפס בדיקה מעולה מן התולעים, שהם מצויים מiad בירקות אלו. והטוב ביותר שיוציאו כל העלים, ויניח רק הקלחים בלבד, ויתן עליהם חומץ זמן מועט, ואח"כ ירחץ כל קלח במי סבון וליפה רכה מבית ומחוע, ויטפלם במים חזקים, ואח"כ יבדקם לאור השמש בדיקה יפה. והבא ליתהר מסיעים אותו מן השמים. וכדי להיות כל איש שורר בבתיו, לנוקותם במו ידיו מבועוד יום, ולא יסמנך על בני הבית שיש עליהם על גודל בזמן זהה. ולפומ צערא אונרא להמתיק המרור ולהתפרק בשפע ישועה וرحمים חיים עד העולם.

ט. חרוסת, עשויים ממתפוחים אגסימים ואגוזים קדה וקינמון (גאולי כהונה תקצ"ג אות ב' בשם לחם מן השמים). ומהנהג הנפוץ שעושים בה גם תמרים ואגוזים ושקדים, וכן זנגוויל. וכ"א יעשה כמו מהנוגו.

ובמועד לכל חי (סימן ד' אות כ"ו) כתוב תאנה בחروسת הוא טוב לתקן עוון אדם הראשון, אך צריך ליקח תנאים לחים בזמןם בקי"ץ וליבשם ולשומרם לחروسת, ושיהיה מהמין שאינו מתלייע וכו'. ונונתנים בו תפוח זכר ל"תחת התפוח עורתייך", ומיני תבלין דומים לתבן, ואגוזים ושקדים שלבניים החروسות זכר לטיט, שעושין מסיד שהוא לבן. (תוס' על התורה פ' בא). וכותב הגrhoח פ' שם דמי שאינו אוכל אגוזים שקשה לשכחה, די בשקדים לבנו.

י. כרפס, כ' רבינו האר"י ז"ל (בשער הכותנות), שלקיחת הכרפס בליל פסח אינה בהזדמן, כמ"ש הפסיקים שיקח רק אחר במקומו, ואין העניין בכך, כי דברי חכמים ומנהגם תורה היא,在线咨询 לדיק ולהזהר לאכול דוקא כרפס ולא רק אחר. עכ"ל. וע"ש בטעם הדבר.ומי שאינו מוצא כרפס כלל, יקח רק אחר, וכמ"ש מרן (סימן תע"ג ס"ד. ע"ש). ובעינן שהיה ירק שנאכל חי או מבושל, שمبرכין עליו בורא פרי הארץ, ושלא יהיה ממני הירקות שיוצאים בהם די חובת מרור, (כה"ח שם או' מ"ז וק"י), והמל"ח (ס"י ד' או' ט"ו) כתוב,adam אין לו יקח פרשייל (פטרוזוליה), אלא כרתי, מכמה טעמי (יוסף עלייכם וזכיל"א). ובימינו ת"ל הכרפס מצוי מאד, ויש להזהר לקחת כרפס דוקא, רק דיש לבדוקו מתולעים מעבוד יומם כראוי.

יא. אין צורך להסביר באכילת הכרפס, (שה"ל וצדקה לדרכו ומטה"מ, ברכ"י או' י"ד, וחוקת הפסח בשם ר' יונה, ועוד) ודלא כהחולקים על זה. וכ' הבן א"ח שכן המנהג לאוכלו בלי הסבה. כה"ח שם או' קי"ד. וסימים דנהרא נהרא פשוטה. ומהגינו פשוט לאוכלו בלי הסבה. וכן ראייתי להגאון ברית כהונה (עמוד קמ"ד אות כ"ח) שכן המנהג. וכ' בנתיבי עם (ס"י תע"ג ס"ו) שכן מהגנו.

יב. כשבורך על הכרפס יכוין לפטור את המרור שאוכל אח"כ, ואם שכח לכויין עליו, אפ"ה לא יברך על המרור בורא פרי הארץ, דסב"ל. (כה"ח שם אות קי"ג).

יג. ולכתהילה לא יאכל צית מהכרפס, ואם אכל צית לא יברך ברכיה אחרונה דסב"ל, אלא יהרהר לבבו. (כה"ח שם או' קט"ז). ואעפ"י שהבן א"ח ז"ל (פרשת צו אות ל"ב) כתובadam שגה ואכל צית יברך בורא נפשות. כי"ש. מ"מ הכה"ח העלה דלא לברך, משום סב"ל. [והלום ראייתי שכן העלה גם מרן הרаш"ל נר"ו בקובל סיini (עמוד 68 אות ח'), וכותב שם שלא יאכל יותר מ - 18 גרים, כדי שלא יכנס בספק ברכותן].

יד. כ' מהר"י עיי"ש ז"ל (במנגagi אלג'יר שם או' ט"ז), שמתחלת היה נהוג שלא לטבל הכריכה של מצה ומרור בחروسית, וכסבירות הילאה. ואחר שנודע לו שמורו מהר"ש צרור ז"ל נהוג לטבל, כפסק מrown, כתוב מעתה חוותני כי כיוון שמורי נהוג כן והרבה נהגין בדבריו.

טו. לא ידבר שום شيء חולין משתחוויל הקידוש עד גמר ההלל, כי הכל יחד גמור, ואין להפסיק ביניתיים (לב דוד פרק ל'. מל"ח סי' ד' או' י"ד).

טז. נכון ליה בלילה ראשון של פסח סילקא, ולהודות לה' שישליך אויבינו ושונאיינו וכל מבקשי רעתנו. גם נכון לאכול דג, ולומר יהיו רצון שתזיכנו לאכול מסעודה של לוייתן. (מל"ח סי' ד' אות כ"ג).

יז. לפי דברי האר"י ז"ל זיע"א, טוב ליתן בשולחן אزوּב, וא"כ לפחות יתן בשולחן של ליל הסדר אزوּב. (מל"ח שם או' כ"ד).

יח. כוס של אליו, בני אשכנז נהגים למלאת כוס אליו הנביא בתחילת הסדר, ולאחר הסדר מניחים אותו ע"י המטה שישן בה בעה"ב. אך בני ספרד מנהגם הוא למלאותו משיורי הכוונות, ושותיהם ממנו בתוך הסועודה (כמ"ש הכהן"ג בספרו פסח מעובין אותן קפ"ב. מל"ח שם או' ל').

שא"ר ימי החג

א. בע"ש של חול המועד פסח יפריש ט"ל פרוטות לצדקה כמנין כ, ז, ז, ו, והוא תיקון לעזון רבית. ומה נעים שפטיטרים הפטרת התcheinה העצומות וכו' והוא תיקון במעשה (צדקה) ודיבור (ההפטרה). וכשהל יומ א' של פסח בשבת, יפריש ביום א' של חול המועד. (מעשה הצדקה דקכ"ח ע"ב. מל"ח סי' ד' או' ל"ז).

ב. ליל מוצאי פסח נהגים לשטווח שיבולים בבתים, ומניחים ג"כ שבולת בראשם, משום דברפסח נידונים על התבואה, ולסימנא טבא שהיא שבועה. (מל"ח סי' ד' אות מ"ג. וע"ש). ובאסרו חג יעשה סעודה נאה, והוא עפ"י הפשט ועפ"י הסוד. (הרבי המורה סימן ז'. מל"ח שם אותן מ"ד).

ג. ועפ"י הדברים הנז' יובן היטב עניין המימונה, שנהגו בעיר המערב ברוב פאר והדר, לחזק את הלבבות לאמונת ה' ולעבודתו. והכל היה בקדושה ובטהרה וביר"ש טהורה. ואעתיק כאן מדברי הרבי ירכות ז"ל (פירוש על ההגדה), שכותב בסוף הספר בעניין זה: מודעת זאת בכל ערי המערב, אשר תקנו לנו אבותינו מkedem ע"ה, והנה

במושאי חג הפסח אשריכם ישראל עם הקודש, כולם שמחים שעשו רצון הש"ית, ומחזיקים באמונתם, שאמרנו בתחילת הגדה "לשנה הבאה בני חורין". וגם במושאי הפסח קרא לילה يوم אמונה, ויאמן העם. ובכל בתים נסיות ילכו מחייב אל חיל, אחר תפילה ערבית מסדרים בקולן קולות - קול רנה וישועה באהלי צדיקים - כמה פסוקי מוסר מדברי ר'ל, משליל שלמה לדעת חכמה וכו', ופרק אבות משולבות, ענף עץ חיים עבות. וע"ש שכתב כל הסדר שנהגו לאומרו בليل המימונה. והוא, כמה פסוקים מלוקטים ממשלי, ואח"כ המשניות הראשונות שבשת פראקי אבות, שהם הדברים הנלמדים ביום שבח פסח לעצרת, ועוד איזה פיותם במעלת התורה, ומסיים מותם בפתחה של האזהרות שנוהגים לאומרים ביום חג השבעות, כיודע. ומכאן תוכחת מגולה למתחדים בימינו, שמנסים לחת לימיונה אופי של הוללות ח"ז. והוא רחום יכפר, ועירה עליינו רוח טהרה וקדשה, ומלאה הארץ דעה את ה' לעובדו ולדבקה בו כל הימים, עד ועד בית גוא"ץ בב"א.

ושאינו ידע לשאול את פתח לו

ילדים רכים, שעדיין אין הבנתם מוגת להבין את דברי התורה של אביהם, מחויבת אם להשריש בהם יראת שמיים אגב טיפולה בהם, בשעת אכילה, משחק והשתעשעות, עליה לשמרם מעשים רעים, לעקור מהם מדות רעות, ולעורר בקרבם חשך לתורה ולמצוות. פעולות חינוך זו של האם נודעת לה ההשפעה הגדולה ביותר על לבו הטהור והתמים של הילד, על כן אמר בעל האגדה "ושאינו ידע לשאול את פתח לו", את בלשון נקבה, לפי שהדברים מכונים על האם, שתפתח את לבו של הילד הרך שעדיין אין לו כל השגה בתורה וביהדות.

הרב ראובן אוחנה שליט"א

מעה"ק צפת ת"ו

האם מותר להשתמש ב Robbins אוטומטי לכיסוח דשא בשמייה

ה Robbins שעליו אנו דנים הוא יוצר של חברת "פונדייל רובוטיקס", אך לתועלתו הקוראים שאינם מתמצאים, בטרם נדון בשאלת גופה נשתדל להסביר את אופן פועלתו עפ"י המידע שקיבלת. מצוי כיום Robbins לכיסוח דשא אוטומטי לשימוש בעלי גינות נוי המיעוד להחליף את מכשחת הדשא הידנית. Robbins גוזם את הדשא באופן אוטומטי ואחד, Robbins פועל באמצעות מנוע חשמלי, ומצוי במערכת מחשב אשר מסייעת לו בכל שלבי הESISות. יודע להזות מכשולים ולעקפים. Robbins "זכור" היכן ביצעת פעולה CISות, ולהיכן עליו לפנות על מנת לסייע את עובדתו. Robbins מצויד במערכת CISותים הקפית אשר מתריעה בפני כל מכשול, Robbins מכון את עצמו בשטח באמצעות ניוט ממוחשבת. הפעלת Robbins בתוך המתחם ע"י לחייצה על כפתור בגוף Robbins. ישנה אפשרות להפעלת CISות אוטומטי ע"י לחייצה על כפתור הפעלה, והגיזום נעשה באופן אוטומטי עד שיטתיים זמן העבודה הקצוב כפי שנקבע מראש.

את שטח המתחם (500-60 מטר) המועד לכיסוח יש להקיף בכבל (חווט) החשמי המחבר בשני קצוותיו למחולל שניזון מ- סוללות AA. המחולל מפעיל את החוט ההקפי. את הcabell יש להניח מסביב לשולי הדשא. את החוט ההקפי יש להציג לקרקע בשולי המדשאה באמצעות תידות. החוט ההקפי משמש מעין גדר, המגדיר את השטח שבתוכו יפעל עבור Robbins, כדי להבטיח שהRobbins לא יצא מחוץ למתחם. Robbins כאמור יש CISותים והוא פועל רק בתחום שטח המתחם. כדי להוביל את Robbins בתחום שטח המתחם יש שלט ידני שבאמצעותו ניתן להוביל את Robbins לשטח המתחם או להוציאו. יש להוביל את Robbins בתחום המתחם באמצעות השלט הידני כנ"ל. על השלט יש צג (מסך) ומספר מקשים (לחצנים), מקש להפעלת CISות ידני, לחצן מהירות, לחצן ניוט - מאפשר כיוון Robbins בזמן הסעה, לחצן אישור (ירוק), הפעלת CISות אוטומטי, לחצן להפסקת עבודה. ניתן להגדיר את זמן העבודה (מעשרים דקות עד שניות) ע"י חיצי דפודף, והזמן שנקבע ישמר בזיכרון. ומהרגע שהשלט מוחזר למקומו הופך ללוח הבקרה האוטומטי של Robbins. להפעלת CISות ידני יש להוציא את השלט ממקומו בגוף Robbins ובאמצעות לחיצה על לוח המקשים CISות ידני כנ"ל ניתן לכוון את Robbins באמצעות חיצי ניוט (על לוח המקשים) לבצע CISות ידני ע"כ.

ומעתה יש לדון בשני אופני הפעלה האפשריות: א. הפעלה לכיסוח דשא אוטומטי ע"י לחיצת כפתור בלבד. ב. הפעלה לכיסוח CISות ידני באמצעות שלט רחוק (הפעלה מרוחק ע"י שלט ידני).

בהתעללה לכיסוח אוטומטי יש לדון האם המעשה - כיסוח הדשא עצמו, נחשב כמעשה אדם, והמעשה מתייחס אליו, ומחמתו, ונחשב ככוחו, והוא גיריה דיליה. או הוא רק גרמא, ע"י לחייבת כפטור הפעלה, וכל המלאכה אה"כ של כיסוח הדשא נעשית ע"י הרובוט עצמו באופן אוטומטי, ואינו נחשב מעשה אדם ואין חייב מה"ת (לסוברים שאיסור מלאכה בשביעית הוא על האדם). אמנים לדעת הפוסקים שאיסור מלאכה בשביעית הוא אחפצא (על החקלא), אין חילוק ואין שום נפ"מ לכואורה בין מלאכה שנעשית ע"י אדם בעצמו או מכח מעשה אדם בין ע"י בהמה או ע"י מכונה, בין שנעשית מלאה מכח מעשה אדם, גרמא וכדו', בכל גוונא שנעשית מלאכה בקרקע או במחובר לקרקע אסור בשביעית לעניין שביתת הארץ.

וה"ה בנידון 딴ן שאסור להשתמש ברובוט לכיסוח דשא אוטומטי בשביעית, אף"י שכל פועלתו היא לחייבת כפטור וכל מלאכת הכיסוח עצמה נעשית ע"י הרובוט ללא שום פעולה אדם ולא שום הכוונה וסיווע בזמן פועלתו יוכל להניח את הרובוט בתוך המתחם כי"ל ללחוץ פעם אחת על כפטור הפעלה והרובוט יעשה את פעולה כיסוח הדשא באופן אוטומטי ויכל לשבת בביתו או בחדרו עד שישתים זמן פעולה כדי שנקבע לו מראש באופן אוטומטי לחולוטין ע"י מערכת ניוטן עצמאית ומערכת חיישים שהוא מצויד כי"ל.

ונראה לכואורה לדון בנדו"ד עפ"י מ"ש החזו"א (חו"מ ליקוטים כ"ג) והובאו בש"ת הר צבי או"ח (ס"י ר"ח אות ד') זה לשונו, בחורש או זורע בשבת במכונה המתוκנת לכך והאדם לווח על כפטור החשמל לחיצה ראשונה וע"ז מוציא כח חום הגורם לאדים שיבואו ויניעו את הגלגל, ותנוועת הגלגל ממשכת יצירת האדים וכן חזר חלילה, נראה דכל החדרישה והזרעה החשובה גיריה דיליה ומעשייו, וכן שכתב הנמק"י באש, דכל המשך הוא מעשיו אלא שמלאכת הכל נעשו בשעה ראשונה. עכ"ל. ובספר אוצר יסודי שביעית (הוצאה אוצר הפסקים) פ"ב סימן ד' סע"י כ' ('עמ' רכה), הביא דברי החזו"א שם וכותב לבאר: "ויסוד הדברים דכל חriseה, בהמה היא שחורשת ולא האדם, אלא שהאדם הוא זה שנוצע את המחרישה באדמה, וכיון שזהו דרך החדרישה ודרךו בכך זהו עיקר המלאכה. והחזו"א הוכיח את דיןנו בדברי הגמרא במכות כא, ב: "יש חורש תלם אחד וחיב עליו משומן לאוין, החורש בשור וחמור וכו' ובשביעית יו"ט". מבואר דבשביעית חייבים לאו דוקא האדם החורש, אלא גם החורש ע"י בהמה חייב משומן חורש. וע"כ דמיון שדרכו בכך וזהו מלאכתו לפיקח חייב. וא"כ הה החורש במכונה, שהאדם לא נועץ את המחרישה כלל, וכל פועלתו היא לחייבת הcpfטור, כיון דרכו בכך זהוי מלאכת החדרישה וחיב.

אולם הגראצ"פ פראנק בש"ת הר-צבי שם חולק על דברי החזו"א, וס"ל דעתו היתד והחזקת המחרישה מעשה אלימטה הוא דחשיבא מלאכה, שהאדם עושה בעצמו, אבל אם האדם אינו עושה כלום ורק מסיר את המונע וע"ז בהמה חורשת לבדה, וכגון במכונה שהאדם לווח על הcpfטור ומאפשר לטרקטור לחדרש, לאו מעשה אדם הוא, ואין חיב מן התורה משומן חורש בשביעית.

וממילא אין ללמידה מחרישה שע"י בהמה, לחרישה שע"י מכונה, שביעצם החרישה אין האדם משותף פעולה כלל, ולאו מעשה אדם הוא, דכל שאינו משותף בגוף מלאכת החרישה אע"פ שהוא מנהיג את הבהמה אינו אלא מהמר בעלמא, דהיינו לעניין שבת אינו חייב כלום, ומכ"ש דאיינו חייב משום זורע בשבייעת. ע"ש.

אך בינוי"ד אפשר שאף לדעת החזו"א אינו נחשב מעשה אדם, כיון שהרובוט בהפעלה לכיסוח אוטומטי פועל באופן אוטומטי לחלווטין, ללא שום סיוע והכוונה ע"י אדם, או בשיתוף עם אדם בזמן פעולה, ויכול להניח את הרובוט בתוך המתחם לחץ על כפתור ההפעלה פעמי אחת ולשבט בביטו או בגינטו עד שישים את פועלתו כנ"ל. משא"כ במכונת חרישה (טרקטור) אעפ"י שאדם אינו עושה שום מעשה בוגר המלאכה, כיון שהוא צריך לכוון שילך בתלמידי השדה וצריך לחץ על הכפתור כל זמן פועלתו, מעשה החרישה מתיחס לאדם. ועיין בש"ת שמע שלמה י"ד סימן י"ג. ע"ש. لكن נראה שבינוי"ד שמפעל את הרובוט ע"י לחיצת כפתור בלבד והרובוט עושה את כל הגיזום ללא שום סיוע אי"י אדם, ובזמן פועלתו אינו אחוז בו, ופעולות הכיסוח מתבצעת באופן אוטומטי לחלווטין, אפשר להקל לבuali' גינות נוי ונגנים ציבוריים להשתמש ברובוט לכיסוח דשא אוטומטי בשטחה במקום הצורך, במקום שההמנעות מכיסוח הדשא עלולה לגרום לנזק לקלוקל הדשא באופן שלא יוכל להציגו למצבו הקודם ללא הוצאה מרובה. ועיין זה בספר אור לציון הלכות שביעית פ"א שאלה י"א. ונראה שבינוי"ד אף אם כוונתו שהdashא יצמיח טוב יותר, יש להקל במקום צורך כנ"ל, כיון שבעשיה הכיסוח נעשה באופן אוטומטי ולא נחשב כמעשה אדם, והואיל ואינו נחשב כמעשה אדם אין הולכים בזה אחר כוונתו, ואין שום נפ"מ מה כוונתו בכ"ג, אם כוונתו או מטרתו היא רק לנוי או שהdashaa יצמיח טוב יותר. וכן אם לא יגומו את הדשא במשך זמן, הדשא צומח מעל גובה הממטרות כך שההשקייה אינה יעילה, כיון שמטרות ההשקייה מתיizzות מים על הדשא מלמעלה והמים לא מגיעים לאדמה, ואין הרבה תועלות בהשקייה זאת, ובמשך הזמן בפרט בקיין הדשא מתיבש, יש להקל להשתמש ברובוט לכיסוח דשא אוטומטי, בפרט בקיין ובגנות נוי במוסדות ציבוריים. (כגון בתים חולים, בתים אבות וכ''), שהטיפול הסבירתי חשוב לביריאות לחולים ולשוהים במוסד). לכש את הדשא בגובה הדרוש, כדי שההשקייה תהיה יעילה.

אבל כל זה כאמור לכיסוח דשא אוטומטי, אבל בהפעלה לכיסוח ידני ע"י שלט יידי דהוי כמו ידיא אריכתא¹ יש לאסור, דבזה נחשב כמו מלאכה שאדם עושה בעצמו, אעפ"י שאינו אחוז ברובוט עצמו בזמן פועלתו אלא בשלט רחוק, יכול לכוונו ולהוליכו מקום למקום, והוא כמו ידיא אריכתא וכאליו כל המחרישה בידו.. וכן כתוב

¹ ע"י לחיצה על השולט באחד המקשימים הוא משור תדר (גלים אלקטромגנטיים) ובכל תדר כולל אינפורמציה או הפעולות שעלייו (רובוט או כל מכשיר אחר הפועל ע"י שלט) לבצע. וסוגר מעגל השגלי והו כמו ידיא אריכתא, ודמי כמו דשא פיסא לדיקלא ואתר תמרי ואיזיל תמרי וקטול(מכות). ועיין בש"ת חלקת יעקב או"ח ס"י ע"ו. ע"ש. הכותב.

באור לציין שם שאלה ט': לחורש בשמייטה ע"י טרקטור המופעל בשלט רחוק שאעפ"י שאינו מפעיל את הטרקטור בידיו אלא ע"י שלט רחוק, אסור בשמייטה, אף אם מפעיל את הטרקטור בדרך גרמא, אסור לעשות עבודה בשביעית כשהוא מתכוון לכך אף כשהיא עושה אותה אלא בדרך גרמא, וכ"ש אם מפעיל את הטרקטור שלא בדרך גרמא אלא לוחץ על כפתור המפעיל ישירות את הטרקטור, דין זה חשוב גרמא אלא כוחו. ועיין בביבורים שם. וכן כתוב בספר ילקוט יוסף שביעית ח"א פ"י א סע' ג', שכח הרישה על ידי טרקטור או כל מכונה המיועדת לכך ואפיו ע"י מכונה המופעלת על ידי שלט רחוק (וכמ"ש באור לציון שם) אסור בשביעית, וכך מדייר על ידי בהמה, שאין זה זبول אלא דרך גרמא, וכשהוא מתכוון לכך אסור. וע"כ אין להתר לחרש בשביעית בטרקטור המופעל על ידי שלט רחוק אף אם מפעיל אותו בדרך גרמא, וכ"ש אם מפעיל את הטרקטור שלא בדרך גרמא אלא לוחץ על כפתור המפעיל ישירות את הטרקטור, דין זה חשיב גרמא אלא כוחו, וכמ"ש החזו"א שם.

אך כאמור בניד"ד ע"י הפעלת הרובוט בהפעלה לכיסוח אוטומטי כנ"ל שע"י לחיצת כפתור אחת הרובוט עובד מעצמו הולך ומתכוון את עצמו ומכסה את הדשא מעצמו ללא יד אדם, משא"כ במכונת הרישה הנ"ל שעדיין הוא צריך להניג ולכוון את המכונה שתלך בתלמידי השדה, וזהו טעםו של החזו"א שם שאוסר, כיוון שדרך מלאכתו בכך, משא"כ רובוט לכיסוח דשא אוטומטי. וכמדומני שלא היה מצוי עדיין בזמןו של החזו"א ופועלות רובוט מסווג כזה, זה לא מקרי שדרכו בכך ורק בדבר שנעשה ותוכנן לבצע עבודות הנעשות בד"כ ע"י אדם. ולא נקרא דרכו בכך רק בדבר שנעשה בשיתוף או בשילוב שנייהם, או אדם עם כלי אומנותו, או בשיתוף עם בהמה. אך בניד"ד שפעולות הגיזום נעשית באופן אוטומטי לחלווטין, ללא שום שיתוף, לא מיקרי דרכו בכך, וזהו גדר שונה לחלווטין. אך בהפעלה לכיסוח יدني שמכוין אותו באמצעות השלט ומוליך אותו למקום, מחלוקת לחalkה בתוך המתחים באמצעות השלט, וכיסוח הדשא נעשה באמצעות השלט שמעבילו בידיו, ובזה דומה יותר לאיסור מחמר בשבת,داعפ"י שהמלאה נעשית בעיקרה ע"י בהמה, כגון שהוא נושא משא, חורשת, דשה, והאדם אינו אלא מנהיג, מכין את בהמה ביד או במקל, בתנוונו, או אפיו בהשמעת קולו בלבד הוא עבר על איסור מן התורה, דבר זה כמו מלאכה שאדם עושה בעצמו וכך כל מלאכה שאסורה לעשotta בשביעית.

הרבי דוד אביגדור / העורך

הכוסט חיטיים ושוררים לעניין חומש וברכה

ביומה (פ,ב): "אמר רבי ירמיה אמר רבי יוחנן זר שכוסט שעוררים של תרומה משלם את הקرن ואינו משלם את החומש, כי יאכל פרט למזיק". ופרש"י: "שכוסט. כל דבר שהוא אוכלו שלא בדרך אכילתו קרי ליה כסיס".

גם ב מגילה (ז,ב) כתוב רשי' כמ"ש ביומה. ובביביצה (כו,א) כתוב: "כל דבר הנאכל חי קרי אכילתו כסיס". והיינו משווים שסובר של אכילה חי הוילא בדרך. אבל צ"ע א"כ למה הocusט חיטיים ואורז מברך אדמה, כמבואר בברכות (לו,א). הרוי כאן מוגדר כסיס שעורין, ומסתמא גם חיטיים, כمزיק. ובשלמא הרמב"ם (הל' תרומות פ"י ה"ח), שסובר שמזיק האמור בסוגין הינו מזיק לגופו דזוקא, ניחא דזוקא כסיס שעורין מזיק לגופו, כמ"ש הרמב"ם שם (הל' ז), דהocusט חיטין משלם חומש. אבל רשי' שמפresh (שם ביומה ד"ה פרט למזיק) שצעריך שייהיה מזיק גם לאוכל, א"כ אם שעורין מזיק לאוכל הוה לחיטיים. ויל' דהא בהא תלייא, אדם הוא אכילה המזיקה לגוף הווי נמי מזיק לאוכל, וע"כ דזוקא כסיס שעורין הווי מזיק ובאמת לא יברך [דעת הפוסקים בזה עי' להלן]. אלא דא"כ העיקר חסר מן הספר, דאמאי כתוב רשי' כאן דוחי שלא בדרך, הרוי להאמור סיבת הפטור היא משום שמזיק לגופו, שהרי גם הocusט חיטין סובר רשי' דוחי שלא בדרך, שהרי לדעתו כל כסיס הווי שלא בדרך, ובכל זאת הocusט חיטיים ואורז מברך אדמה.

ובאמת זר שכוסט חיטיים אי משלם קרן וחומש, הוא פלוג' בירושלמי (תרומות פ"ו ה"א), והרמב"ם שם הל' ז' פסק כמ"ד חייב בחומש. ולכאורה ממשמע דהך מ"ד סובר DSTAM כסיס איינו אכילה שלא בדרך. ודבורי רשי' הוא אליבא דאייך מ"ד, וס"ל כהראב"ד בהשגות שם בהל' ז', שכטב שאפשר שלענין תרומה הווי מזיק אבל חייב בברכה. ע"ש.

אמנם על הרaab"ד קשה אמרاي נקט בסוגין דיום שעוררים דזוקא. וכבר העיר מזה מהרי' קורוקוס שם. וגם על רשי' קשה איך יתכן נקט כאידך מ"ד, הרוי בסוגין ממשמע דשעורין דזוקא הוילא בדרך, ואמאי כתוב "כל דבר שאוכלו שלא בדרך קרי כסיס". וצ"ל דס"ל לרשי' דיש בזה דרגות, דבשעורין הוילא ממש כמזיק, ובhitim לא הווי מזיק אבל אכתי הוילא בדרך. ולכן כתוב בסתם דכוסט הוא אכילה שלא בדרך, ולא כתוב דוחי מזיק. ולהראב"ד אי אפשר לומר כן. ע"ש.

ומה שנראה בדעת הרaab"ד הוא, דברש"י ביומה (פ,ב ד"ה פרט למזיק), מבואר להדייא שסובר דעתך שייהיה בגדר "כי יאכל פרט למזיק" צריך שייהיה מזיק גם את עצמו וגם את האוכליין. ע"ש היטב. ולכן צ"ל בדעתו כדאמרון, סובר דהא בהא תלייא, דזוקא

אם מזיק לגופו הוא נמי מזיק לאוכל. ודוק. אבל הראב"ד סובר דכי יאכל פרט למזיק הוא גם אם מזיק רק לאוכליין (כדעת הרמב"ם בזה). וסובר כריש'י שכ' כוסס הוא שלא דרך אכילה ומזיק הוא את האוכליין. אבל יש דברים שאיןו מזיק לגופו, ולכך האוכלים מביך עליהם, דלענין ברכה כל שאיןו מזיק לגופו שפיר מסתברא דمبرך. אבל לענין תרומה האוכלים פטור מקרן וחומש, דLAGBI תרומה חשיב כמו זיק מה שאוכלה שלא בדרך, דהוא מזיק לאוכליין אפילו פ' שאיןו מזיק לגופו, וא"כ שעוריין דנקטה הגם' לאו דזוקא, דשעוריין הוא מזיק גם לגופו, והוא מזיק ממש ופטור גם מברכה. או דס"ל דבאמת מביך אדמה גם על שעוריים כדעת מרן דלהלן. ודוק.

כל זה הוא בדרך מהר"י קורקס ופשט הדברים. אבל מרן בא"ח (ס"י ר"ח סע' ד') סובר שגם הкусס שעוריין מביך בORA פרי האדמה חייטים וכל מיני דגן. והוא לכואורה שלא כמו, דהא משמע מפשט סוגין דיוםא הנ"ל דהוי מזיק ולאו אכילה היא. אמנים באמנת זה איינו, שהרי בסוגיא שם לעיל אמר ר"ל האוכל אכילה גסה ביוה"כ פטור ובתרומה פטור מחומש, ומיד אח"כ מובה מירמת ר' ירמיה שזר שкусס שעוריין פטור מחומש. משמע דלענין יה"כ מקרי שפיר אכילה, ורק לענין אכילת תרומה חשיב מזיק, כיון שאיןו בדרך, ומזיק לגופו לאוכל. משמע מהראב"ד אין למוד מזיק תרומה לברכה. ובאמת מרן בכסף משנה הנ"ל כתוב טעם אחר למה פסק הרמב"ם כמ"ד דהkusס חייב בחומש ואח"כ הביא דברי מהר"י קורקס שדייק מהגמ' ביוםא שדווקא שעוריין הוא מזיק. ע"ש. ומיושבת קושית מהר"ם בן חביב בתוס' יה"כ שם על מרן והרמב"ם. ע"ש. ודוק. [ועי' שאג"א ס"י ע"ו ונוב"ת או"ח ס"י קט"ו].

ולכאורה קשה על מרן אמאי מביך על שעוריין אדמה, הרי כיון דהוי מזיק ראוי שלא יברך, דמייא דשמן זית, כמבואר ס"י ר"ב סע' ד'. ונראה דהנה כבר כתבנו דעת הרמב"ם הנ"ל דהkusס שעוריין לא חייב אלא לאכול אבל לא לגופו, וכמבואר בדבריו להדייא. ע"ש. וא"כ לענין ברכה לא אכפת לו בזה, ולא דמי בכלל לסוגין דיוםא, דאיiri דזוקא לענין תרומה דדרשי' כי יאכל פרט למזיק - לאוכל. ודוק. [וקושית הגרא"א בסע' ד' מקחח דחייטי, לענ"ד לך"מ, כמבואר בראש"ש ומובה בבית יוסף שם. ע"ש. ודוק. וצ"ע מה סבר בזה הגרא"א].

ונמצא דברין להרמב"ם ובין להראב"ד כוסס שעוריין הוא מזיק לאוכל ולא לגופו כלל. ומהלוקתם היא בכוסס חייטים וכיו' הרמב"ם סובר שדווקא שעוריים אין דרך לאכלים כוסס, אבל חייטים שפיר דרכם בכך. והראב"ד סובר כריש'י שכ' כוסס הוא שלא בדרך. וחולק על רשי' בהא, דרש"י כוסס שעוריין מזיק גם לגופו. ודוק. [ולענין שביעית נראה פשוט דשעוריין של שביעית אסור לכוסס, אבל חייטים מותר, דברר כ' הרמב"ם בהל' שביעית פ"ה ה"ג, שדרך אכילת פירות שביעית כתרומה].

**הרבי שנייאור ז. רוח שליט"א
רב איזורי במ.א. גוז ויר' המכוון**

סקירה על ייעוץ פטריות בהודו

לאחר הסקירה הארכאה בಗליון הקודם על בעיות הימצאות הרים בפטריות במדינת סיאן, ועקב כך שייצור זה לא קיבל כל כשרות למהדרין, על כן נתקשתה לבדוק ייצור במדינת הודו. לשם כך יצאתי לעיר פונה שבמדינת הודו, וב"ה התרשםתי מאד לטובה, ואף שמחתי שמצאתי פתרון מהודר לצרכנים.

סקירה על המפעל:

ឈודיוותו של המפעל שהוא מייצר לבד את הקומפוסט-מצע הגידול. כמו"כ הוא מעקר את המצע בשיטות הטובות ביותר בעולם. המפעל גדול לבד את הנגנים של הפעלה [- מפרטיה אם שתתקבל מראה"ב], הם מערבים את הנגנים יחד עם הקומפוסט, מניחים כמוות של חומר בתוך שקיות מיוחדות, ומוכנסים להדרי הגידול. [ראה תמונה בגב החברת].

במפעל קיימים 48 חדרי גידול, חדרים המכוסים מכל עין, ומכל כניסה אויר, תחת גג אטום. [ראה תמונה בגב החברת]. הכניסה לכל החדרים היא באמצעות דלת אחת המובילת למסדרון ענק, ממנו הכניסה לחדרים. בכניסה לדלת יש חומר חיטוי לידיים ולרגלים, שלא עברו שום זהום לפטריה, אסור להכנס לחדרים, מחסן הקומפוסט, שמא יעבור איזשהו זהום זהום. על כל חדר שולט מחשב נפרד השולט על הטרטוריה [בכל גידול הטרטוריה שונה], במידה ויש נזק באחד החדרים זה מיד מראתה במחשב המאנד את כל המחשבים הנמצא בחדר המנהל. זמן גידול הפעלה מתפרק עד קטיף – 16 יום. בזמן פתיחת הדלת אין השפעה חיונית, כיוון שהדלת הראשית סגורת, בכל כניסה לחדר, סוגרים את הדלת מבפנים.

הקטיף, מתחבץ בתוך החדרים הסגורים [ראה תמונה בגב החברת]. הרاوي למכירה כתרי, נקיף לסלולאות, יש למפעל עדיפות עליונה לשוק טרי, כיוון שהציבור הצרבני ואוכל טרי. והפרנסה מן הטרי גבוהה הרבה יותר מאשר המשומר. אותם שנראים פחות יפים או שאינם מתאימים לטרי, מכנים לארגוני פלסטיק. מהחדרים הארגזים נכנסים לרכב סגור, שלוקה את התוצרת כמה מטר בתוך מפעל הייצור. למפעל יש חלון בגודל של אחורי הרכב, כך שהארגזים נכנסים ישר מהרכב לתוך המפעל ללא שהם רואים את פני השמיים.

לא פלא אם כן שיש למפעל אישור שיוקם מעתה F.D.A. ואין כל פלא שהתוצרת במפעל זה נקייה מכל חרק או הדומה לו.

בבדיקות המעבדה שעשיתי הן בהודו והן בארץ, נתגלתה התוצרת, צפוי, נקייה לחולותין. ואמנם גיליתי שלהבדיל מהתוכרת בסין שם יש חרקים בכל קופסה קטנה כ – 25%, ואותם חרקים צבעם צהוב ונמצאים תחת הקром של הפטירה, להבדיל מכך, בהודו מצאתי בסך כל הבדיקות [כ – 2000 פטריות שלימות], 3 חרקים לבנים מעל הקром, [זיהויים כחرك נתברר לי לאחר סדרת בדיקות מדויקת].

ההגיון להימצאות חרקים, הוסבר לי ע"י פרוסור מכובד שמתעסק בתחום זה, כיון שהפטירה רגישה מאד, וכל אדם שיכנס לחדר ישירות מחדר הקומפוסט [דבר הנוגד את ההוראות במפעל], נושא על עצמו את הנקייה של הזבוב, ובזמן הכניסה הרוי שהיא מטילה שם וمتפתח לרימה.

בשיטת הגידול הקיימת במפעל זה, יש כמה יתרונות לטיפול, שכן הם אינם מקבלים תוכרת מהקלאים שקשה עליהם השליטה והמשמעת, אלא הם בעצם המגדלים. בנוסף מדובר על חזרי גידול נפרדים לחולותין, כך שפגיעה בחדר אחד מותירה את שאר החדרים נקיים. ובנוספ אין הדבר במקרה אחד שעליו גדים הפטריות, אלא, בעיצים נפרדים כך שיתכן שעיצין אחד קיבל נגיעה ויתר אלפי העיצים בחדר זה נקיים לחולותין.

מבחן ההלכתית תוכרת זו כשרה למהדרין, שהרי היא אינה נגעה כלל, ואינה בחזקת נגיעה. ולהשוו שמא נכנס חרק במקרה איננו חוששים. שאל"כ נהיב את כל העגבנייה בבדיקה, שהרי אחת לכמה מאות יש נגיעות פנימית, ואין לדבר סוף. וכן הורה מrown הראש"ל שליט"א בפgingה עמו, שתוצרת זו כשרה למהדרין לכתילה. אולם מכל מקום שוחחת עם בעל המפעל והבהירתי שיחדד את ההוראות, כדי להבטיח סטיירליות של העובדים הנקנים לטיפול וקטיף. ונעשה ייצור חדש, ונשלחו קופסאות לבדיקה בארץ, והתוצאות ב"ה הראו שהתוכרת נקייה לחולותין. ועל סמך זה קיבל הייצור הזה כשרות למהדרין של בד"ץ "בית יוסף". ובווא"י ביום הקרים הגיע משלוחה של תוכרת זו לארץ, וזה יהיה בשורה טובה לצרכנים ומוסדות המקפידים על טוהר השולחן.

מדור תגבות

הערות הגאון רבי מאיר מאזוז שליט"א

ב' טבת תשס"ב

שלום וברכה!

לדברי ה"כ נ"י בගליון 39 עמוד 45 בהערה, יש להוסיף
שהרמ"ה נלב"ע בחג הפסח בשנת חמשת אלפיים ד', והרשב"א
היה אז לכל היוטר בן תשע שנים!

נאמ"ן ס"ט

